

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

STEZKA SE ČTENÁŘSKÝM ZAMĚŘENÍM V OKOLÍ STAŇKOVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zuzana Valečková

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Mgr. Růžena Písková, Ph.D.

Plzeň, 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 1. dubna 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Velice děkuji vedoucí práce, Mgr. Růženě Pískové, Ph.D., za její vstřícnost, ochotu, věcné komentáře a užitečné rady, které mi poskytla v rámci konzultací.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
TEORETICKÁ ČÁST	4
1 VYMEZENÍ POJMU ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	4
1.1 GRAMOTNOST A FUNKČNÍ GRAMOTNOST	4
1.2 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	4
1.3 FAKTORY UTVÁŘENÍ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI	7
2 POZICE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	9
2.1 SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ	9
2.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	9
2.3 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST V RVP ZV	10
3 ČTENÍ V OBORECH	12
3.1 ČTENÍ A ČTENÁŘSTVÍ	12
3.2 ČTENÍ V OBORECH	13
3.3 ČTENÁŘSKÝ CÍL A OBOROVÝ CÍL	14
4 VYUŽITÍ NAUČNÝCH STEZEK PRO PODPORU ČTENÁŘSTVÍ	16
4.1 CHARAKTERISTIKA NAUČNÝCH STEZEK	16
4.2 FUNKCE NAUČNÝCH STEZEK	16
4.3 NAUČNÉ STEZKY VE STAŇKOVĚ A JEHO OKOLÍ	17
PRAKTICKÁ ČÁST	19
5 NÁVRH NAUČNÉ STEZKY	19
5.1 TRASA	19
5.2 NAUČNÁ STEZKA A JEJÍ ZASTAVENÍ	20
5.3 STRUČNÝ POPIS JEDNOTLIVÝCH ZASTAVENÍ	20
5.4 PŘÍPRAVA UČITELE A ŽÁKŮ NA REALIZACI NAUČNÉ STEZKY	21
5.5 OBSAH METODIKY PRO UČITELE	22
5.6 METODIKA PRO UČITELE	24
5.6.1 Stanoviště č. 1 – Stará radnice	24
5.6.2 Stanoviště č. 2 – Kostel sv. Jakuba	28
5.6.3 Stanoviště č. 3 – Krmelec	32
5.6.4 Stanoviště č. 4 – Lacembok	36
5.6.5 Stanoviště č. 5 – Rybník Vížka II.	40
5.6.6 Stanoviště č. 6 – U křížku	43
5.6.7 Stanoviště č. 7 – Na Mastníku	46
6 REALIZACE NAUČNÉ STEZKY	49
6.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A TŘÍDY	49
6.2 PRŮBĚH VÝUKY	49
6.3 ZPĚTNÁ VAZBA OD ŽÁKŮ	51
ZÁVĚR	54
RESUMÉ	55
SEZNAM LITERATURY	56
SEZNAM OBRÁZKŮ, MAP A GRAFŮ	59
PŘÍLOHY	63

SEZNAM ZKRATEK

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

PISA – Programme for International Student Assessment

PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study

SIALS – Second International Adult Literacy Survey

RLS – Reading Literacy Study

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá tvorbou návrhu naučné stezky se čtenářským zaměřením. K tvorbě návrhu naučné stezky jsem si vybrala město Staňkov, jelikož jsem se tu narodila, žiji zde doposud a také působím na zdejší základní škole jako třídní učitelka v 5. ročníku.

V době koronavirové pandemie, kdy se žáci museli vzdělávat pouze doma, byla ve Staňkově vytvořena dočasná stezka s úkoly. Ohlas žáků i jejich rodičů byl pozitivní. Rodiče byli rádi, že jejich potomci šli na vycházku do přírody, a žáci byli vděční za důvod k setkání se s kamarády a za možnost kvalitně stráveného času s nimi. To vedlo k volbě tématu této práce. Dále přispělo i zjištění, že městem Staňkov prochází pouze jedna naučná stezka.

Čtenářské zaměření stezky bylo zvoleno v souladu s aktuálním trendem ve školství – rozvojem čtenářské gramotnosti. Vzhledem k tomu, že je město Staňkov zajímavé pro svoji historii, památky a přírodní lokality, nabízí se využití přesahu do oboru člověk a jeho svět, jenž je koncipován pouze pro 1. stupeň ZŠ. Naučná stezka by tedy měla využívat regionální prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Tato práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část vymezuje pojem čtenářská gramotnost, poté zjišťuje pozici čtenářské gramotnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Následně zkoumá problematiku čtení v oborech a ve své poslední části se zabývá využitím naučných stezek pro podporu čtenářství.

Praktická část rozpracovává návrh naučné stezky a poskytuje vhled do samotné realizace této naučné stezky v 5. ročníku Základní školy Staňkov.

Cílem práce je vytvořit návrh naučné stezky ve Staňkově a jeho okolí s využitím regionálních prvků, a poskytnout tak učitelům praktický materiál pro žáky 5. ročníku, jenž slouží k rozvoji čtenářské gramotnosti a k prohloubení znalostí v oboru člověk a jeho svět. Návrh naučné stezky bude poté ověřen ve výuce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

1.1 GRAMOTNOST A FUNKČNÍ GRAMOTNOST

Jak uvádí Pedagogický slovník, pojmem gramotnost se rozumí dovednost číst a psát, která se získává od nízkých ročníků školní docházky. Tudíž za negramotnost je považována neschopnost čtení a psaní. (Průcha, Waltrová, Mareš, 2003, s. 34)

Je však běžné, že ti, kteří dovednost číst a psát ovládají, nejsou schopni psaný text využít v běžném životě. Pro tento jev se začal používat nový termín – funkční negramotnost.

Funkční gramotností se pak rozumí schopnost jedince využívat písemný materiál v různých situacích. Nejde tedy o pouhé mechanické čtení textu, nýbrž o jeho hlubší pochopení. Jedná se o gramotnost ve třech oblastech – literární, dokumentové a numerické. (Metelková, Svobodová, Švrčková, 2010, s.10)

V pedagogické encyklopedii je proto gramotnost rozdělena již do dvou úrovní:

- 1) **základní gramotnost** (bázová) – zvládnutí základních dovedností číst, psát a počítat
- 2) **funkční gramotnost** (vyšší úroveň) – dovednost přemýšlet o informacích a jejich funkční využívání pro řešení rozličných situací a formulaci vlastních názorů (Průcha, 2009, s. 225)

P. Gavora srovnává funkční gramotnost s gramotností školskou. Poukazuje na fakt, že funkční gramotnost s tou školskou mnohdy nemá nic společného. Upozorňuje na skutečnost, že se učitel často spokojí s pouhou reprodukcí učiva a už si neověřuje, zda žák porozuměl učivu komplexně a dokáže jej aplikovat i v jiných situacích než v těch, ve kterých se to naučil. (Gavora, 2006, s. 25)

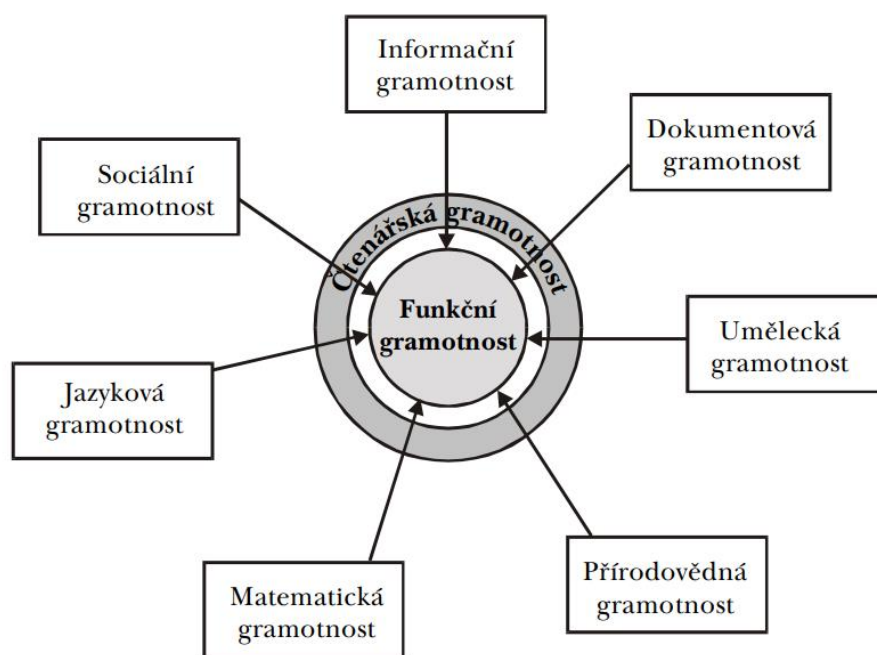
1.2 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

Lze najít mnoho definic čtenářské gramotnosti. Dle Průchy, Waltrové a Mareše jde o soubor vědomostí a dovedností jedince, který mu dává možnost zacházet s běžně se vyskytujícími texty.

Ve výzkumu PISA byla čtenářská gramotnost definovaná jako: „...schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti.“ (Straková a kol., 2002, s. 10)

Výzkum PIRLS 2001 ji vymezuje podobně: „... schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat. Mladí čtenáři mohou odvozovat význam z široké škály textů. Čtou, aby se učili, aby se zapojili do společenství čtenářů, a pro zábavu.“ (Janotová, Šafránková, 2013, s. 11)

Dle V. Najvarové se čtenářská gramotnost prolíná se všemi ostatními druhy gramotnosti. Čtení má funkční charakter a slouží ke svižnému získávání a zpracování informací. Bez čtení by získávání znalostí ze všech ostatních oblastí bylo velice náročné a zřejmě i nemyslitelné. Tato popisovaná situace je znázorněna na schématu (viz obrázek č. 1).

Obrázek č. 1 – Postavení čtenářské gramotnosti vzhledem k dalším oblastem funkční gramotnosti

Vzhledem ke své významnosti byla čtenářská gramotnost individuálně testována v několika uznávaných mezinárodních výzkumech (např. SIALS, RLS, PISA, PIRLS). (Najvarová, 2007)

Zmiňované výzkumy PISA a PIRLS vycházejí pouze z informací získaných při testování, čímž zohledňují pouze vybrané složky čtenářství. Avšak ve čtenářské gramotnosti se prolíná

několik rovin, z nichž některé jsou netestovatelné – rovina postojová a hodnotová (např. vztah ke čtení).

Čtenářská gramotnost zahrnuje tyto roviny:

- **Vztah ke čtení**

Potěšení ze čtení a vnitřní potřeba číst jsou předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti.

- **Doslovné porozumění**

Pro čtenářskou gramotnost je stěžejní porozumění psaným textům na doslovné úrovni s využitím již nabytých zkušeností a znalostí.

- **Vysuzování a hodnocení**

Člověk, který je čtenářsky gramotný, vyvozuje z přečteného textu závěry a kriticky hodnotí texty z různých hledisek. V této rovině čtenář sleduje i záměr autora.

- **Metakognice**

Čtenářská gramotnost zahrnuje i dovednost a schopnost seberegulace. Tzn. jedinec je sám schopný reflektovat záměr vlastního čtení a v souvislosti s tím si volí texty a způsob čtení, sleduje a vyhodnocuje vlastní porozumění textu, který čte. Záměrně volí strategie, aby textu lépe porozuměl a překonával obtížnost obsahu a složitosti vyjádření.

- **Sdílení**

Osoba čtenářsky gramotná sdílí své prožitky, porozumění a pochopení s jinými čtenáři. Své pochopení srovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, pozoruje shody a uvažuje o rozdílech.

- **Aplikace**

Čtenářsky gramotný jedinec se čtením rozvíjí a z četby čerpá v dalším životě. (Altmanová, Faltýn, Nemčíková, Zelendová, 2010, s. 9)

1.3 FAKTORY UTVÁŘENÍ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Rozvoj čtenářské gramotnosti podmiňuje mnoho faktorů. Můžeme je rozčlenit na faktory – exogenní a endogenní. (Doležalová, 2014, s. 21)

J. Doležalová (2014, s. 23) řadí mezi endogenní (vnitřní) činitele „...vlastnosti a dispozice čtenáře, které jsou vrozené nebo získané.“ Tj. vztah žáka ke čtení, zájem o čtenářství a vnitřní motivace, autoevaluace, vlastní přístup ke čtenářství.

Exogenní (vnější) činitelé mají na čtenářskou gramotnost jedinců různý vliv. Čtenářství u daného jedince může ovlivňovat ve větší či menší míře. Může se jednat o podmínky materiální, geografické i demografické, ale především o podmínky společenské, z nichž nevýznamnější činitelé jsou rodina a škola.

Rodina má na člověka vliv už od narození. Působí na něj komunikativním projevem, podnětností prostředí a jejím zájmovým a hodnotovým zaměřením.

Škola ovlivňuje úroveň čtenářské gramotnosti žáků „...*systematickou výukou, pedagogickými cíli, obsahem a didaktickými prostředky (metodami, organizačními formami práce, texty).*“ (Doležalová, 2014, s. 21)

Důležitost je přikládána i osobnosti učitele. Učitel každého předmětu má možnost svým postojem k textům a svými názory na nutnost rozvíjet čtenářské dovednosti i podstatně ovlivnit čtenářskou gramotnost u žáků.

Mimo sociální podmínky jsou významné též materiální. Bylo zjištěno, že školní knihovny, jež působí jako studijní a informační centra, jsou podstatnými činiteli pro zdařilý rozvoj čtenářské gramotnosti.

Na rozvoji čtenářské gramotnosti se podílí společnost zejména svojí kulturou a literární tradicí. Podnětné prostředí představuje především vybavenost regionu kulturními institucemi, přístupnost k médiím a dále jej reprezentují i stanoviska zaujatá k literatuře.

Na prohlubování čtenářské gramotnosti dětí působí také texty. „*Existují různé druhy textů, např. umělecké nebo věcné. Každý žánr má svá specifika týkající se formy, jazykových prostředků, obsahu, a to poznamenává jeho obtížnost, která zase ovlivňuje porozumění textu. Kontakt s různými žánry má vliv na rozšíření zkušeností s texty. Délka, hustota,*

obtížnost i vzhled textů rozhodují o úrovni porozumění, ale též o motivaci ke čtení.“
(Doležalová, 2014, s. 21)

Podobně dělí exogenní faktory i R. Metelková Svobodová a M. Švrčková (2010, s. 21,22):

„Tyto faktory lze rozdělit také podle prostředí, a to na faktory domácího kontextu a faktory školního/školského kontextu.“

Mezi faktory z rodinného prostředí pak řadí:

- rodinné zázemí pro podporu čtenářství;
- činnosti vhodné pro rozvoj čtenářské gramotnosti;
- mluvu v rodinném prostředí;
- přístup k vhodným materiálům;
- podporu čtenářství ve spojení se školním vzděláváním;
- zájem o volnočasové čtenářské činnosti.

Ke školnímu prostředí řadí tyto faktory:

- **Školní klima a vybavenost** – výrazný vliv na získávání vědomostí a dovedností mají vztahy mezi školou a rodinou žáka, vztahy mezi pedagogy a žáky, dále pak i vybavenost školy (knihovny) či prostory uzpůsobené pro čtenáře.
- **Kompetence učitelů a jejich osobnost** – edukaci výrazně ovlivňuje i působení učitele. Ve spojitosti se čtenářstvím záleží na tom, zda je pedagog řádně proškolený, jakou má praxi a zda průběžně sleduje vývoj oblasti vzdělávání.
- **Edukační metody a činnosti** – ve vyučovacím procesu by pedagog měl využívat a efektivně volit různé metody a činnosti, které vedou k dosažení stanovených čtenářských cílů. Mezi vhodné metody v současnosti řadíme metody kritického myšlení, např. čtenářské dílny, skupinové či párové čtení, brainstorming, tabulku tvrzení aj.
- **Edukační média** – využívání různých pomůcek a potřebných materiálů ve výuce přispívá k rozvoji čtenářství ve škole. Materiály se nemyslí jen učebnice, čítanky a pracovní sešity, ale jedná se i o texty různého charakteru, se kterými se můžeme

setkat v běžném životě, např. knihy, časopisy, noviny, schémata nebo dokumenty vytvořené žáky. (Metelková Svobodová, Švrčková, 2012, s. 21-23)

Studie *Jak čtou české děti?* zkoumala čtenářství u dětí ve věku 10–14 let. Potvrzuje významnost působení rodiny na prohloubení čtenářské gramotnosti u žáka. Rodiče dítě v této oblasti ovlivňují až ze dvou třetin. Škola čtenářství jedince ovlivňuje už jen třetinově. I přesto může být tento vliv velice důležitý. Především u dětí, které nemají zajištěné příjemné rodinné klima podporující čtenářství. (Gabal, Václavíková Helšusová, 2003, s. 30)

2 POZICE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

Pro české školství je závazným dokumentem tzv. Národní program rozvoje vzdělávání v ČR – **Bílá kniha**. Jedná se o dokument, který vymezuje celkový rámec vzdělávací politiky státu, dlouhodobé cíle a pořadí jejich důležitosti. Tento dokument by měl zastřešovat celkový rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí, jež se účastní na utváření národní vzdělanosti. V souladu s Bílou knihou a zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vznikl systém kurikulárních dokumentů vytvářených na dvou úrovních – státní a školní.

Státní úroveň těchto dokumentů je tvořena **rámčovými vzdělávacími programy** a školní úroveň zastupují **školní vzdělávací programy** (dále jen ŠVP), jež jsou následně zpracovány jednotlivými školami. Podle ŠVP se poté uskutečňuje vzdělávání na konkrétních školách. (RVP ZV, 2017, s. 5,6)

2.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Za stěžejní dokument upřesňující požadavky státu se považuje **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání** (dále jen RVP ZV), jehož obsah je definován v podobě cílů a prostřednictvím očekávaných výstupů v oblasti základního vzdělávání. Toto nové a kvalitativní pojetí základního vzdělávání se zaměřuje především na vybavenost všech žáků souborem tzv. klíčových dovedností, které jsou chápány jako: „*souhrn vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.*“ (RVP ZV, 2017, s. 10) Klíčové kompetence mají za úkol vybavit žáka

do praktického života, proto by k jejich rozvoji měl směřovat veškerý vzdělávací obsah, činnosti a aktivity, které ve škole probíhají.

V průběhu základního vzdělávání jsou za hlavní kompetence považovány:

- kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní;
- kompetence digitální. (RVP ZV, 2021, s. 167)

RVP ZV rozčleňuje vzdělávací obsah základního vzdělávání do devíti vzdělávacích oblastí. Konkrétní vzdělávací oblasti jsou tvořené obsahově blízkým oborem či více obory.

Zaměříme-li pozornost konkrétně na oblast **Jazyk a jazyková komunikace**, zjistíme, že autoři RVP ZV zdůrazňují její významnost ve výchovně vzdělávacím procesu, jelikož je nedílnou součástí ve všech dalších vzdělávacích oblastech.

Pokud se se zmiňovanou oblastí seznámíme blíže, zjistíme, že se zapojením porozumění textu do výuky, jež je součástí vzdělávacího oboru český jazyk a literatura, se zejména pojí kompetence komunikativní. Žák by ke konci základního vzdělávání měl zvládnout následující: „... rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění“. (RVP ZV, 2021, s. 11)

2.3 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST V RVP ZV

Po důkladné analýze vymezení pojmu gramotnost a charakteristik klíčových kompetencí lze dospět k závěru, že je mezi nimi jistá shoda. Obě tyto kategorie se jeví jako souhrny vědomostí, dovedností a postojů, významných pro úspěšnost ve fungování člověka ve společnosti, v zaměstnání i v soukromí. (Doležalová, 2009, str. 228)

Pedagogická encyklopedie uvádí, že čtenářská a matematická gramotnost jsou v komplexu klíčových kompetencí považovány za stěžejní. Jedná se o průřezové kompetence, jelikož „... tvoří základ pro další kompetence a zároveň se stávají jejich prostředkem.“ (Doležalová, 2009, str. 228) Jistou důležitost mají především pro kompetenci k učení.

Ztotožňujeme se také s tvrzením R. Metelkové Svobodové a M. Švrčkové: „...schopnosti a dovednosti žáků nabyté v rámci vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura jsou podmiňující pro následný rozvoj žáků.“ Do souvislosti s tímto oborem dále dávají čtenářskou gramotnost. „Také čtenářská gramotnost má ve vzdělávacím procesu nezastupitelnou funkci. Umožňuje totiž žákům získávání a osvojování si poznatků či informací z jiných oborů.“ (Metelková Svobodová, Švrčková, 2010, s.60)

Současné české kurikulum klade důraz na zkvalitňování úrovně čtenářské gramotnosti pomocí následujících vymezených klíčových kompetencí:

- **kompetence k učení, k řešení problémů a digitální** – vyžadují schopnost výběru, vyhledávání a třídění informací na základě jejich porozumění, propojení a uspořádání;
- **kompetence komunikativní a občanské** – obě jsou postaveny na porozumění různým typům textů a obrazovým materiálům, stejně tak i na schopnosti posuzovat.

Stávající RVP ZV však pojem čtenářská gramotnost nezmiňuje. Čtenářská gramotnost není integrovaná na úroveň obecně závazných cílů vzdělávání. Tento termín tak nelze shledat ani v charakteristikách již uvedených klíčových kompetencí. Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti na tuto skutečnost také upozorňuje: „RVP ZV nevymezuje výslovně pojetí čtenářství a čtenářské gramotnosti. ČG se tak neobjevuje v pozici komplexního a dlouhodobého vzdělávacího cíle.“ (Šlapal, Košťálová, Hausenblas a kol., 2012)

3 ČTENÍ V OBORECH

3.1 ČTENÍ A ČTENÁŘSTVÍ

Znalost techniky **čtení** je klíčovým předpokladem pro čtenářskou gramotnost. Pedagogický slovník čtení definuje jako „*druh řečové činnosti spočívající ve vizuální recepci znaků (slov, vět, neязыkových symbolů), jež jsou podnětem pro myšlenkovou činnost (porozumění významu znaků). Proces čtení zahrnuje několik fází, jejichž výsledkem má ideálně být porozumění čtenému textu a vnitřní pracování příslušné informace. V pedagogickém aspektu má čtení prvořadou důležitost jakožto součást čtenářské gramotnosti, základního předpokladu vzdělávání.*“ (Průcha, Waltrová, Mareš, 2003, s. 34)

Je třeba si připomenout, že čtení tak dříve vnímáno nebylo. Přibližně do 80. let 20. stol. bylo vnímáno jako dekódování významu přečteného textu tak, jak jej zašifroval jeho autor. Dříve se nepřipouštěla možnost, že by v něm mohli jednotliví čtenáři stejného textu zřít odlišný význam, který se odvíjí od rozdílnosti jejich znalostí, postojů či životních zkušeností. (Metelková Svobodová, 2012, s. 22)

Jelikož čtenářská gramotnost neočekává pouhé zvládnutí techniky čtení, nýbrž i práci s ním a porozumění obsahu celkového textu, vymezení pojmu čtení ve spojitosti s gramotností čtenářskou se částečně posunula. O. Zápotočná (2001, s. 284) jej definuje jako „*poměrně složitý, mimořádně komplexní, mnohokomponentový a mnohaúrovňový, dynamicky se měnící psychologický proces.*“

Dalším důležitým pojmem, jenž je třeba vymezit, je **čtenářství**. Trávníček (2017, s. 22) čtenářství definuje jako „*socio-kulturní návyk, cílené pěstování čtení.*“

Lze však najít definici přesnější. Ve starší publikaci již zmíněný autor podotýká, že se jedná o „*...pojem, který se používá zejména v souvislosti s dětskou populací; plánovitě a cílené rozvíjení četby zejména za pomoci školy, knihoven a jiných vzdělávacích institucí; rozvíjení, které je často doprovázeno institucionálně organizovanými kampaněmi a podpůrnými akcemi.*“ (Trávníček, 2008, s. 35)

Ve čtvrtletníku *Kritické listy* se k tomuto tématu vyjadřuje R. Wildová (2002, s. 29): „*Čtenářství vyjadřuje aktivní vztah k četbě a literatuře vůbec. Je vnímáno jako důležitý faktor kultivace a socializace jedince, a proto se dá předpokládat, že jeho úroveň do jisté míry ovlivňuje i celkovou vzdělanost národa.*“

V některých zdrojích nalezneme pojem čtenářství a pojem čtenářská gramotnost jako ekvivalentní. (Janotová a kol., 2020, s. 95) Jiné zdroje zas uvádí, že čtenářskou gramotnost lze rozvíjet právě skrze čtenářství. (Šlapal, Košťálová, Hausenblas a kol., s. 8)

3.2 ČTENÍ V OBORECH

K tomu, aby byl žák schopen dohledat, členit a získat důležité informace, potřebuje mnohdy znalosti i z jiných oborů – např. matematiky, přírodovědy, vlastivědy nebo informatiky. (ČŠI, 2019, s. 5)

Tématem oborového čtení se zabývá i odborný článek zveřejněný na webových stránkách nadace The Kellner Family Foundation: *„Čtení bývá v prostředí českého školství tradičněji spojováno spíše s texty beletristické povahy, a tedy s hodinami českého jazyka a literatury. Jak ale ukazují naše zkušenosti, chceme-li z žáků vychovávat přemýšlivé a nezávislé čtenáře, pak toto zaměření není dlouhodobě udržitelné.“* (Kafková, Šlapal, 2020)

Řešení nacházíme v materiálu M. Šlapala a kol.: *„Cílený rozvoj čtenářské gramotnosti musí postupovat všemi předměty. Rozvíjení čtenářství by nemělo žákům ani učitelům připadat samoučelné. Čtení textů může být využito nejen k rozvoji čtenářství žáků, ale současně jeho prostřednictvím plníme výukové cíle předmětu. Práce s odborným textem z oblasti historie dává zúčastněným větší smysl v hodině dějepisu, než pouze jeho „cvičné využití“ pro potřeby rozvoje ČG v českém jazyce.“* (Šlapal, Košťálová, Hausenblas a kol., 2012, s. 8)

Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti poukazuje na klady, které jsou spojené se čtenářstvím v jiných oborech, např.:

- Žáci jsou seznamováni s texty typickými pro danou oblast, což může zahrnovat i texty, se kterými se běžně setkávají v médiích.
- Práce s textem v oborech, dle různých výzkumů, vede k lepším výsledkům v oblasti gramotnosti i konkrétních předmětů.
- Je lépe využít čas žáků ve škole. Práce s texty může částečně nahrazovat přednášení a vysvětlování učitele a podněcuje žáky k aktivnímu zapojení do vzdělávacího procesu.
- Práce s textem poskytuje větší časový prostor pro individualizaci ve výuce.

- Nabízí se možnost využití širokého spektra metod aktivního učení, které jsou se čtením spojeny.
- Čtení zprostředkovává žákům poznatky z konkrétního oboru a styl myšlení jeho odborníků. (Šlapal, Košťálová, Hausenblas a kol., 2012, s. 8)

3.3 ČTENÁŘSKÝ CÍL A OBOROVÝ CÍL

Při rozvíjení čtenářské gramotnosti ve výuce jiných předmětů, než je český jazyk a literatura, nelze opomenout vzdělávací obsah a cíle pro daný obor. K. Šebesta se domnívá, že při prohlubování klíčových kompetencí (včetně čtenářských dovedností) v různých oborech, hrozí jistá rizika. *„Jedno z takových rizik hrozí při přímém promítání klíčových kompetencí do výuky a s tím spojené oslabování oborových vzdělávacích obsahů (jestliže má učitel rozvíjet např. obecnou klíčovou kompetenci žáků řešit problémy, je vlastně jedno, na jakém obsahu to provede).“* Podotýká, že učitel *„... musí vycházet ze specificky oborových vzdělávacích cílů (které přirozeně podstatně přesahují cíle spojené s klíčovými kompetencemi) a k nim vázaným obsahům a se stálým zřetelem k tomuto oborovému základu uvažovat o tom, jak může oborovou výukou k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí přispět.“* (Šebesta, 2019, s. 119)

Východisko lze najít v publikaci *Inspirace pro rozvoj gramotností*. Za klíčové je zde považováno stanovování si cílů oborových a čtenářských. *„Oborový cíl se zaměřuje na začlenění odborných poznatků do vyučovacího předmětu ... Čtenářský cíl se soustředí na rozvíjení dovednosti pracovat s texty, čímž žák může získat celou řadu dovedností k pochopení daného oboru.“* (ČŠI, 2020, s. 96)

S těmito cíli je operováno v praktické části této práce. K formulaci čtenářských cílů bylo využíváno kromě RVP ZV také *Čtenářské kontinuum*, jež bylo sestaveno odborníky zabývajícími se rozvojem čtenářské gramotnosti v rámci projektu Pomáháme školám k úspěchu. V publikaci je uvedeno, že: *„Čtenářské kontinuum je pomůcka pro systematický rozvoj čtenářské gramotnosti. Obsahuje čtenářské cíle rozdělené z praktických důvodů do šesti oblastí a šesti navazujících úrovní zvládnutí.“* (Košťálová, 2017, s. 6)

Ve správnosti formulace cílů spatřujeme jistou důležitost. Je podstatné, aby cíl

- byl jasně vyjádřen,

- obsahoval předpoklady, za kterých jej lze dosáhnout,
- byl kontrolovatelný,
- dílčí naplňoval cíle významnější (ŠVP, RVP),
- byl dosažitelný a přiměřený,
- motivoval žáky k dalšímu rozvoji. (Čábalová, 2011, s. 44).

4 VYUŽITÍ NAUČNÝCH STEZEK PRO PODPORU ČTENÁŘSTVÍ

J. Doležalová (2014, s. 75) uvádí, že významný vliv na zájem o četbu a čtenářství mají různé projekty, např. Noc s Andersenem, Čtení pomáhá, Celé Česko čte dětem aj. Ve výčtu dalších podobných akcí autorka dále doporučuje i naučné stezky.

Následující podkapitoly vysvětlují, co je to naučná stezka, a zabývají se možnostmi tvorby naučných stezek, jež mohou napomáhat k prohloubení zájmu o čtení a zlepšení porozumění textu.

4.1 CHARAKTERISTIKA NAUČNÝCH STEZEK

Pro vyučování není klíčové vytvořit u žáků pouhé představy. Publikace M. Kunta a M. Etchela (2013, s. 6) opět zdůrazňuje, že cílem výuky je prohlubování kompetencí, tzn. schopnosti žáka uplatňovat své poznatky a dovednosti určeným způsobem. Učitel by neměl zůstat u pouhého výkladu, popisu, vysvětlování či demonstrace. Měl by žáky vést pomocí různých metod k aktivnímu zapojování do výuky a osvojování si nových vědomostí a dovedností v průběhu těchto aktivit. Jednou z možností, jak žáky aktivně zapojit do výuky a rozvíjet jejich kompetence, je využití naučných stezek.

Naučná stezka je chápána jako „... vybraná a speciálně upravená turistická trasa v přírodovědecky a historicky zajímavém území. Na ní jsou v terénu vyznačeny zastávky s popisy přírodních, krajinných a kulturních zajímavostí a charakteristiky dané oblasti.“ (Friedlová a kol., 1991, s. 3) Výklad na jednotlivých zastaveních se nachází ve většině případů na informačních tabulích, ale také v průvodcovském textu či kombinací obou možností.

4.2 FUNKCE NAUČNÝCH STEZEK

Naučné stezky jsou významné pro tyto funkce:

1. Informační: stezka návštěvníkům nabízí informace o přírodě, o možnostech její ochrany, o zajímavostech v blízkém okolí, o změnách odehrávajících se na sledovaném místě či činnosti člověka v konkrétní oblasti.
2. Výchovně vzdělávací: vede návštěvníky k ochraně přírody a krajiny, všímá si propojenosti prvků živé a neživé přírody, nabízí nové poznatky a prohlubuje znalosti nabyté ve škole, upozorňuje na negativní i pozitivní vliv člověka na vzhled přírody.

3. Vybízející: povzbuzuje návštěvníky ke kladnému postoji k přírodě a k živým organizmům.
4. Estetická: poukazuje na úchvatná místa v krajině, vybízí návštěvníka k vnímání krás přírody.
5. Motivační: zajímavými texty o přírodě, úkoly souvisejícími s pozorováním blízkého okolí a vhodnými hrami je u návštěvníků vzbuzován zájem o samotnou stezku a také o ochranu přírody.
6. Propagační: propaguje užitečnou činnost dobrovolníků a ochránců přírody, podporuje dobrý vztah člověka k přírodě.
7. Didaktická: nabízí možnost využití naučné stezky ve vzdělávání a demonstrace významných jevů přímo v terénu.
8. Komplexní: poskytují informace a poznatky z více oblastí (např. archeologie, speleologie, meteorologie), nejenže návštěvníka obohacují o nové poznatky, ale vybízejí jej i k pohybové aktivitě. (Friedlová a kol., 1991, s. 5, 6)

Výčet těchto funkcí vypovídá o vhodnosti využití naučných stezek pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Na každém stanovišti pracuje návštěvník s textem a bez jeho porozumění není schopen využívat naučnou stezku v plném rozsahu.

4.3 NAUČNÉ STEZKY VE STAŇKOVĚ A JEHO OKOLÍ

Na základní škole se klade důraz na poznávání regionálních prvků. F. Povolný (1968, s. 1, 2) vnímá regionální prvky jako „...*doklad společenskoekonomického dění spolu s přírodními jevy, jež blíže charakterizují a dokumentují zvláštnosti určité oblasti.*“ Právě výuka zaměřená na region, ve kterém žijeme, je pro žáky silně motivační a jejich zájem o okolí je přirozeně vysoký. Proto se zaměříme na naučné stezky v okolí Staňkova.

V současné chvíli prochází Staňkovem pouze jedna naučná stezka, jež se nazývá Po stopách Jiráskovy Lucerny. Vznik názvu této naučné stezky může souviset s tím, že místa, kudy prochází, mohla být inspirací Aloisi Jiráskovi při tvorbě divadelní hry Lucerna. (Mareš, 2008)

Stezka dlouhá 13,5 km obsahuje 10 zastavení, na kterých jsou umístěné informační tabule. Začíná v Osvračíně, pokračuje přes Hlohovou, Krchleby, Horní Kamenici a končí ve Staňkově u vlakového nádraží. Zmiňovaná stezka je promyšlená. Seznamuje čtenáře se zajímavou

historií tohoto regionu a přibližuje mu poutavé informace o místní fauně a floře. (Kam s dětmi, z. s., 2022)

Nejvýše položené zastavení je u zříceniny hradu Lacembok, který je součástí i námi vytvořené naučné stezky. Na tomto zastavení lze spatřit bezohledný zásah vandalů. Nachází se zde tabule poničená a nelze vidět část textu. (viz obrázek č. 2)

Obrázek č. 2 - Osmé zastavení naučné stezky Po stopách Jiráskovy Lucerny

Vzhledem k tomu, že je zřetelné, že výklad je velice rozsáhlý. Je možné, že mladší čtenář by o přečtení zajímavého textu nejevili zájem nebo by pro něj bylo náročné informace dočíst. Je patrné, že i pro staršího návštěvníka by byla četba celého textu vyčerpávající.

Důležité je při budování naučné stezky pamatovat na to, že samotné informační tabule mají vzbuzovat u návštěvníka zájem o danou problematiku. Text by měl být co nejkratší, věcný, rozčleněný tak, aby se čtenář mohl snadno zorientovat, a srozumitelný, tedy bez cizích slov. Pokud cizí slova obsahuje, měla by být vysvětlena. Zároveň by měl být text bez pravopisných chyb a překlepů. Za nevhodnější je považován text kratší doplněný fotografiemi a obrázky. Zájem o čtení tak vzbuzuje u dětí i dospělých. Vše by mělo být jednoduché a jasně pochopitelné. (Čeřovský, Záveský, 1989, s. 165, 166)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 NÁVRH NAUČNÉ STEZKY

Ve Staňkově a jeho okolí se nachází mnoho historických památek, zajímavých míst a oblastí s pestrá přírodou, kde je možné najít široké spektrum rostlin a živočichů, kteří žijí v rozmanitých ekosystémech. Nyní se ve Staňkově nenachází žádný volně dostupný zdroj, který by informace o těchto regionálních prvcích nabízel.

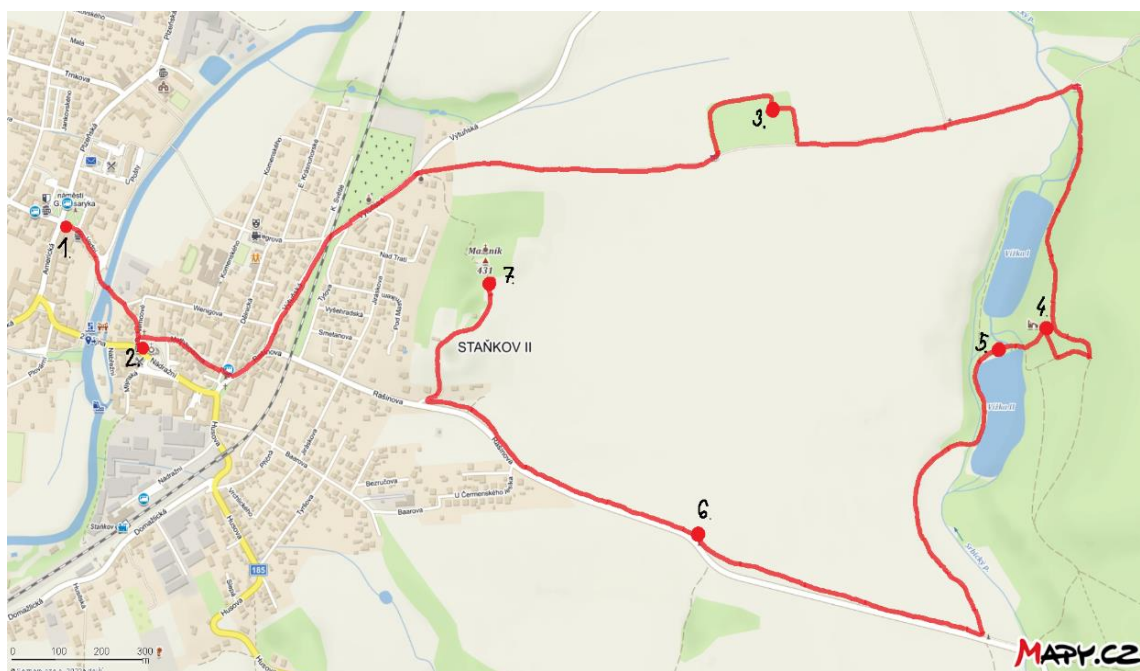
To vše bylo důvodem vytvoření naučné stezky, jejíž záměrem je nejen informovat o místech a přírodě ve Staňkově a okolí, ale také prohlubovat čtenářské dovednosti návštěvníka.

Návrh této stezky je určen především žákům 5. ročníku základní školy. Z tohoto důvodu jsou jednotlivá zastavení připravena tak, aby byla pro tyto žáky přínosná či zajímavá a zároveň byla v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a Školním vzdělávacím programem Základní školy Staňkov. Optimální počet žáků účastnících se stezky je 20. Vhodná doba pro absolvování naučné stezky je 7 vyučovacích hodin.

Pro větší motivaci žáků je naučná stezka koncipována jako „Cesta za pokladem po Staňkově a okolí“. Celou stezkou provází žáky pracovní listy (viz příloha č. 1), ve kterých se nachází podstatné informace a úkoly ke splnění. Cílem je získat na stanovištích klíče, které zavedou žáky k pokladu.

5.1 TRASA

Trasa naučné stezky byla volena tak, aby byla snadno dostupná žákům Základní školy Staňkov. Výchozím bodem je Stará radnice na náměstí T. G. Masaryka a poslední zastavení je na vrchu Mastník, kde žáci najdou šifru, jež je zavede k pokladu na školní zahradu. Obě dvě místa jsou vzdálená 15 min. svižnou chůzí od budovy ZŠ Staňkov. Veškerá stanoviště jsou zaznamenána na mapě č. 1. Stezka vyznačená na mapě je dlouhá přibližně 7 km a je vhodná pro pěší turisty. Je možné jít po chodnících, u hřbitova se přechází přes místní komunikaci na polní cestu a dále směrem od Krchleb navazuje cyklostezka, která vede až k málo frekventované silnici na Mastník.

Mapa č. 1 – Trasa naučné stezky

5.2 NAUČNÁ STEZKA A JEJÍ ZASTAVENÍ

Na stezce je vyznačeno 7 zastavení, na nichž žáci plní celkem 8 úkolů. Na jednotlivých stanovištích žáci pracují s texty různých žánrů. Zastavení mají nejčastěji přírodovědný nebo vlastivědný charakter, tedy prohlubují znalosti návštěvníka v oboru člověk a jeho svět. Po splnění dílčího úkolu žákům vyjde slovo, které je tzv. klíčem k pokladu. Dohromady tedy mají získat 8 klíčů. Pomocí těchto klíčů pak rozluští šifru schovanou u kapličky. Slova z šifry žáky navedou na školní zahradu, kde se bude nacházet poklad.

5.3 STRUČNÝ POPIS JEDNOTLIVÝCH ZASTAVENÍ

První zastavení – Stará radnice

- seznámení s uskutečněnou rekonstrukcí Staré radnice a jejím interiérem
- práce se článkem

Druhé zastavení – Kostel sv. Jakuba Většího

- zastavení zaměřené na části kostela a jejich funkce
- práce se schématem

Třetí zastavení – Krmelec

- seznámení s lesními živočichy a s jejich příkrmováním
- práce s informační tabulí

Čtvrté zastavení – Zřícenina hradu Lacembok

- stanoviště upozorňující na odlišný život obyvatel Staňkova v dávných dobách
- práce s pověstí

Páté zastavení – Vížka II.

- zastavení nabízející přehled živočichů žijících v ekosystému rybník
- práce s popisem zvířat

Šesté zastavení – U křížku

- zastavení zaměřené na rostliny v ekosystému pole – polní plodiny a plevely
- práce s popisem postupu – didaktická hra

Sedmé zastavení – Na Mastníku

- stanoviště zaměřené na hledání slov souznačných, využívání znalosti slovních druhů
- práce s lyrickou básní

5.4 PŘÍPRAVA UČITELE A ŽÁKŮ NA REALIZACI NAUČNÉ STEZKY

Před absolvováním naučné stezky je třeba provést kvalitní přípravu, aby putování proběhlo bezproblémově. Je vhodné, aby se žáci dozvěděli o školní akci alespoň týden dopředu. Učitel by měl informovat nejen žáky, ale i rodiče. Při realizaci stezky se osvědčilo i předání informací dětem ve formě „lístečků“. Součástí informací by mělo být sdělení, co si vzít s sebou, a upozornění na možnost špatného počasí.

Další úkoly pro učitele:

- zajistit vstup do knihovny a kostela či případnou spolupráci s paní knihovnicí a panem farářem
- tisk a příprava pracovních listů pro každého žáka (viz příloha č. 1)

Doporučujeme tisknout 2 listy na A4, aby žáci mohli snadno nahlížet do textu a zároveň viděli zadání úkolů. Žáci si s sebou mohou vzít i podložky, aby se jim lépe psalo.

- tisk a laminace karet (viz příloha č. 2) potřebných k realizaci didaktické hry na šestém zastavení
- příprava pokladu a schování šifry s indiciemi (viz příloha č. 3) u kapličky sv. Panny Marie Lurdské

Šifra by měla žáky nasměrovat k místu, kde je ukrytý poklad.

- zajištění bezpečnosti, zaznamenání poučení o bezpečnosti do třídní knihy
- s sebou lékárníčku

Potřebné vybavení pro žáky:

- vhodná obuv, vhodné oblečení, pláštěnka či deštník
- batoh a v něm psací potřeby, lahev s pitím, velkou svačinu, příp. vuřty a nějakou skladnou podložku na posezení

5.5 OBSAH METODIKY PRO UČITELE

Ke každému zastavení byla vytvořena metodika, jež by měla pomoci učiteli usnadnit samotnou přípravu stanovišť. Tato metodika má ustálenou osnovu:

1) Metodický přehled

U každého zastavení je přehled, který obsahuje následující položky:

- vzdělávací oblast,
- tematický okruh,
- oborový cíl,
- čtenářský cíl,
- učivo,
- časovou dotaci a pomůcky potřebné pro realizaci.

2) Metodika

V této části je podrobně popsána evokace, aktivity a reflexe, eventuálně další doporučení. Na vybraných stanovištích je připsaná i doplňková aktivita, která je pouhým návrhem pro další práci s textem či didaktickými materiály. V pracovních listech se pak objevují i otázky, které podněcují k dalšímu zamyšlení se nad textem.

Metodika je vypracovaná v souladu s modelem E-U-R (evokace – uvědomění si informací – reflexe), který je možné znát z programu Čtením a psáním ke kritickému myšlení (RWCT). Žáky podněcujeme ke sdílení vlastních zážitků a zkušeností, a tím u nich vzbuzujeme i zájem o dané téma. Následuje samotná práce s textem a uvědomění. V poslední řadě je v reflexi třeba zjistit, co nového se žáci dozvěděli, shrneme poznatky a sdělíme, které postupy se osvědčily/neosvědčily. (Štěpáník, Šmejkalová, 2016, s. 51)

3) Řešení pracovního listu

Pro přehlednost a snadnou kontrolu jsou na závěr metodiky přiloženy pracovní listy s řešením jednotlivých úkolů.

5.6 METODIKA PRO UČITELE

5.6.1 STANOVIŠTĚ Č. 1 – STARÁ RADNICE

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Lidé a čas
Oborový cíl:	Žák poznává regionální památku a dokáže vysvětlit příčiny jejího zachování pro současné generace.
Čtenářský cíl:	Žák na základě informací z textu rozhodne, zda je tvrzení pravdivé, či nikoliv. Žák vyhledá přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu.
Učivo:	Regionální památky
Časová dotace:	30 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby

Doporučení: Pro první zastavení je ideální využít prostory městské knihovny. V hlavní místnosti jsou židle a stoly, kde se žáci mohou posadit a v klidu se pustit do řešení úkolu. Zároveň je paní knihovnice může seznámit s nabídkou knihovny, popř. se jí žáci mohou zeptat na nějaké informace, které potřebují zjistit.

Metodika:

1. Evokace

- přivítání paní knihovnice
- učitel: Už někteří z vás v opravené radnici byli? Čeho jste si tu všimli?

Znáte místního starostu?

- diskuze

2. Aktivita – práce ve skupinkách

- přečtení si úkolu a společné ujasnění s učitelem, co je cílem aktivity
- čtení článku ve skupinách

Žáci si sami volí, jak budou pracovat. Mohou se střídat v hlasitém čtení nebo mohou zvolit společné tiché čtení a poté o řešení úkolu diskutovat.

- vyplnění tabulky tvrzení v pracovním listu k zastavení č. 1

Je důležité sledovat, jak žáci pracují. Obtížné pro ně může být rozlišení přízemí a prvního patra.

3. Reflexe

- společná kontrola, zaznamenání klíče

Po odchodu z knihovny si se žáky lze prohlédnout pamětní desku válečným obětem z první světové války, která je na budově umístěna.

Zastavení č. 1 – Stará radnice

Na náměstí obce Staňkov si nelze nevšimnout nově opravené budovy Staré radnice. Zde tě čeká první úkol této stezky za pokladem.

1. úkol: Přečti si zkrácený článek z místního dvouměsíčníku Staňkovsko a v tabulce tvrzení zatrhni ano nebo ne, podle toho, zda je tvrzení pravdivé, či nikoliv. Pokud se ti podaří zaškrtnout správná řešení, získáš první klíč.

Stará radnice

Přesně na Mikuláše loňského roku se po celkové a náročné rekonstrukci otevřela opravená Stará radnice. Tímto dnem se završila několikaletá snaha města o rekonstrukci tohoto objektu.

Rekonstrukce trvala přesně 293 dní a zasloužila se o ni nejvíce plzeňská firma BIS, a.s. Na vybavení interiérů se podílela firma A. D. Creative Plzeň. V prosklených vitrínách v prvním patře jsou staňkovské kroje, které vytvořila na základě dobových fotek a dostupných informací paní Marie Kopecká z Luženiček. Kolorit historické budovy pomohla dotvořit například ozdobná mříž do prvního patra od uměleckého kovářství z Kvíčovic pana Jiřího Brože. Z dřívějších rekonstrukčních prací bych chtěl připomenout firmu Renovum ze Staňkova, která provedla výměnu vnějších a vnitřních oken, firmu pana Miroslava Milera z Horšovského Týna, ta pro změnu opravila fasádu, a nakonec firmu pana Karla Konopíka z Krchleb, který zrekonstruoval střechu. Nesmím zapomenout na práci staňkovských technických služeb a pracovníků městského úřadu v čele s odborem majetku, investic a životního prostředí a jeho vedoucí.

Celé první patro je určeno městské knihovně, která se po letech vrací do prostor, kde v minulosti působila. Knihovna má tři oddělení – pro dospělé, pro děti a naučné literatury. Aula knihovny bude zároveň sloužit pro nejrůznější přednášky a společenské akce a zároveň v prosklených vitrínách budou několikrát do roka instalovány tematické výstavy. Je zde sociální zařízení včetně WC pro vozíčkáře. V přízemí je místnost, kterou bude využívat naše pečovatelská služba, malá tělocvična, nejen pro seniory, kuchyňka, kde se mohou najít i osoby, kterým pečovatelská služba zajišťuje rozvoz obědů. Dále je zde zázemí pro slavnostní obřady a zejména nová obřadní místnost. Celý objekt je kromě kuchyňky a zázemí pro slavnostní obřady bezbariérový. Na výzdobě chodeb a místností se podílel výtvarný obor naší základní umělecké školy.

Slovníček

Kolorit – charakter, ráz
Fasáda – vnější stěna budovy
Zrekonstruovat – opravit
Bezbariérový – bez překážek, určený pro invalidní vozíky

Staré radnici bych chtěl popřát, aby se postupně stala významným kulturním centrem našeho města, místem pro setkání, místem, kam se budeme všichni rádi vracet.

starosta

(Stará radnice. Časopis Staňkovsko. 2020, Leden/únor 2020 (148), upraveno.)

Tvrzení	ANO	NE
1. Stavební práce firmy BIS a. s. byly dokončeny v roce 2019.	C	K
2. V přízemí jsou vystaveny původní staňkovské kroje.	E	I
3. Okna opravila firma Miroslava Milera.	L	N
4. Text obsahuje popis vnitřních prostorů radnice.	G	M
5. Knihovna ve Staré radnici už v dřívějších letech byla.	R	S
6. Celá stavba je přístupná vozíčkářům.	I	O
7. Článek si lze přečíst v časopisu Staňkovsko.	Š	Č

Žulovou pamětní desku, která připomíná oběti vojáků z městečka za 1. světové války,

zhotovil Václav

C	I	N	G	R	O	Š
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Otázka k zamyšlení: Je v textu použit slohový útvar zpráva?

5.6.2 STANOVIŠTĚ Č. 2 – KOSTEL SV. JAKUBA

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Místo, kde žijeme
Oborový cíl:	Žák se orientuje ve schématu půdorysu kostela, určí světové strany a vyhledá typické zvláštnosti kultury.
Čtenářský cíl:	Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk. Podstatné informace zaznamenává. Žák propojí jednotlivé položky nelineárního textu s příslušnými pasážemi textu.
Učivo:	Regionální památky
Časová dotace:	40 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby

Před vstupem do kostela je třeba si říci o chování v kostele. Samy děti budou vědět. Mělo by být zmíněno: mluvíme potichu, chlapi sundají čepice z hlavy (u dívek to tradice povoluje), neběháme.

Metodika:

1. Evokace

- vstup do kostela, učitel: Kdo už v kostele byl? Při jaké příležitosti?
- diskuze
- komentovaná prohlídka kostela s panem farářem P. Przemyslawem Ciupakem, vstup do sakristie či na kůr

2. Aktivita

- učitel: Ve vašich pracovních listech je znázorněný půdorys kostela, kde jsou různá čísla. Vaším úkolem bude přiřadit text k dané části kostela (číslu ve schématu). Po zaznamenání vám vznikne další klíč.
- práce ve skupinách – přiřazování textů k číslům v pracovním listu k zastavení č. 2

3. Reflexe

- doptávání se na názvy částí kostela, následná ukázka těchto částí v interiéru kostela

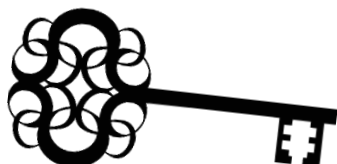
Po tomto zastavení je vhodné udělat tzv. velkou přestávku. Žáci si mohou posadat na lavičky před kostelem a posvačit.

Zastavení č. 2 – Kostel sv. Jakuba Většího

2. úkol: Dokážeš podle popisu přiřadit k číslům názvy částí kostela?

Pokud se ti to podaří, získáš další klíč.

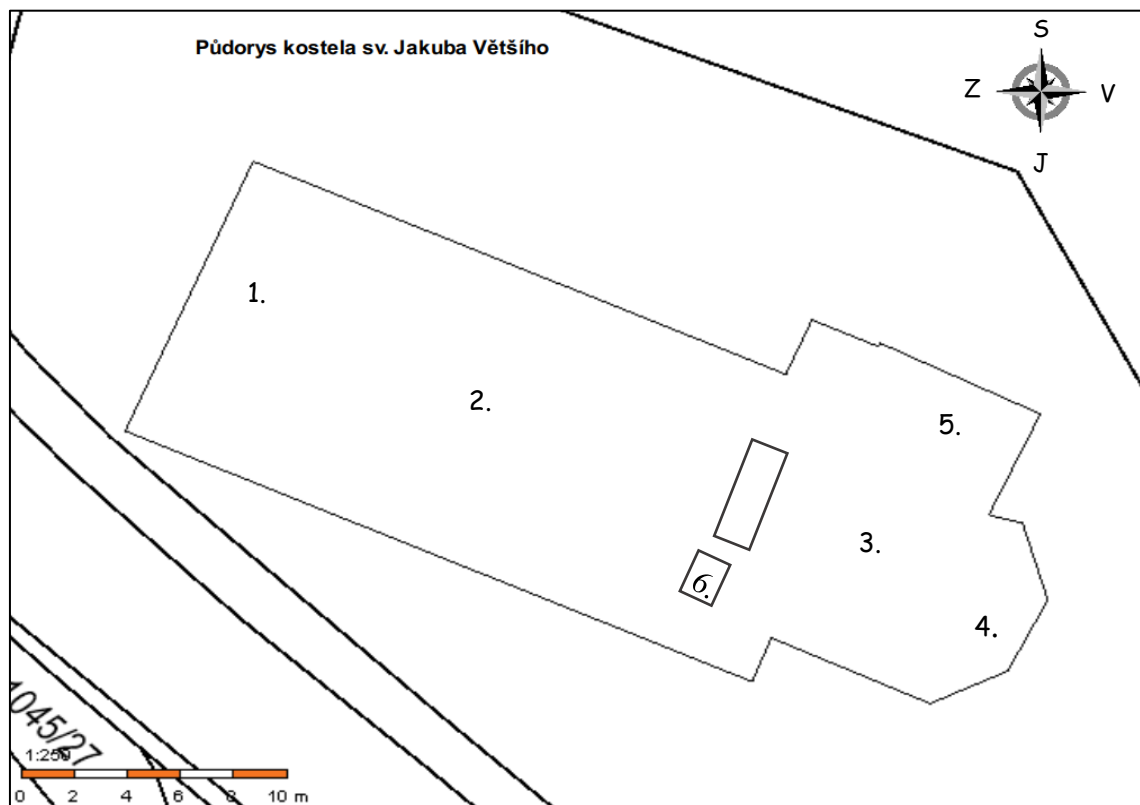

1. 2. 3. 4. 5. 6.

P	O	R	T	Á	L
---	---	---	---	---	---

 je

název hlavního vstupu do kostela, který
zdobí pilastry, jež připomínají sloupy.

(L) Vyvýšené místo v kostele, odkud se čte Slovo Boží, se nazývá ambon. V dnešním kostele je ambon vybaven i mikrofonem. **6.**

(R) Kněžiště neboli presbytář je ta část prostoru kostela, která je určena jen kněžím. Ti zde vedou bohoslužbu. Presbytář obvykle směřuje na východ a stejně tak je tomu i ve zdejším kostele. **3.**

(T) Toto místo je symbolem přítomnosti Krista. Říkáme mu hlavní oltář. Při pohledu na něj si lze všimnout obrazu sv. Jakuba vyobrazeného s holí, kloboukem a mušlí. Maloval ho staňkovský rodák Ignác Amerling. **4.**

(Á) Roucha kněží a ministrantů jsou uložena v sakristii. Uschovány tu bývají i předměty, které se používají při bohoslužbě. Tuto místnost najdeme bočně od kněžiště. **5.**

(O) Části kostela, která se rozprostírá od vstupu až po kněžiště, říkáme lod'. Na stropě najdeme obrazy znázorňující život sv. Jakuba. Jsou zde lavice určené pro shromáždění věřících. **2.**

(P) Vyvýšená část v zadních prostorách kostela bývá označována jako kůr (kruchta). Nacházejí se zde varhany. Dříve byla určena pro majitele kostela ke sledování bohoslužby. **1.**

5.6.3 STANOVIŠTĚ Č. 3 – KRMELEC

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Rozmanitost přírody
Oborový cíl:	Žák zjišťuje informace o vybraných zvířatech ze společenstva les.
Čtenářský cíl:	Žák si zapamatuje podstatná fakta z textu, orientuje se v textu.
Učivo:	Živočišné ekosystému les a jejich způsob života
Časová dotace:	25 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby

Metodika:

1. Evokace

- nalezení krmelce
- učitel: Kterým zvířatům člověk nosí potravu do krmelce? A proč?
- diskuze
- učitel: Pojdme zjistit nějaké nové informace o těchto zvířatech a o tom, jak je v zimě můžeme přikrmit.

2. Aktivita I.

- práce ve skupině, čtení informační tabule v pracovním listu k zastavení č. 3
- využívání faktů zjištěných z informační tabule při řešení křížovky

Aktivita II. – úkol pro rychlíky

- pojmenování potraviny, kterou můžeme zvířata přikrmit
- určení rodu a vzoru u těchto slov

3. Reflexe

- vzájemná kontrola tajenky mezi skupinkami
- učitel: Která část křížovky pro vás byla záludná?
- společná kontrola úkolu pro rychlíky či předložení správného řešení žákům pro kontrolu samostatnou

Je dobré s žáky rozebrat skloňování podstatného jména oves (ten oves bez ovsá) a popřípadě upozornit na skloňování vzoru hrad a podvzoru les.

Zastavení č. 3 – Krmelec

Nyní se nacházíme v ekosystému les. Zvířata tu v zimě hojně navštěvují krmelec. Která zvířata zde můžeme vidět? Na nástěnce jsou obrázky těchto živočichů a u každého najdeš i různé zajímavosti. Informace si pečlivě přečti, budou se ti hodit při získávání dalšího klíče.

Do krmelce se často dává suchá tráva neboli seno.

Zvěř do krmelce chodí i na liz, ze kterého získává mnoho minerálních látek důležitých pro správné fungování organismu. Z této soli se jí do těla dostává třeba vápník, fosfor, sodík a hořčík.

Bažant obecný

- původně asijský druh
Koncem března probíhají námluvy neboli tok. Kohouti bubnují křídly a vyluzují různé zvuky, aby nalákali samičky.

Daněk evropský

Daněk byl k nám dovezen z Asie, a to především pro chov v oborách. Později se dostal do volné přírody. Od jelena se liší bílými skvrnami na těle a lopatovitými parohy.

Jelen evropský

Jelen žije samotářsky, zatímco laně se pohybují ve stádech. Skvrnití koloušci se po narození skrývají v trávě.

Zajíc polní

Zajíc má dlouhé uši s černými konci. Samice zajíce rodí osrstěná vidoucí mláďata do mělkého peřechu v trávě.

Srniec obecný

Srst srnce i srny je v zimě šedohnědá. V létě je rezavě hnědá. Na zadku mají bílou skvrnu, které říkáme zrcátko. Každý srnec i srna má skvrnu jinou.

Prase divoké

Bachyně si pečlivě chrání svá mláďata. Mohou být nebezpečné v období vodění, kdy se po lese pohybují pouze se selaty.

3. úkol: Vylušti křížovku a získej další klíč. Pokud sis přečetl/a informace na nástěnce, zvládneš to levou zadní!

1. Seno je suchá	T	R	Á	V	A					
2. Parohy daňka připomínají	L	O	P	A	T	Y				
3. Selata ochraňuje		B	A	CH	Y	N	Ě			
4. Mládě jelena			K	O	L	O	U	CH		
5. Světlá skvrna na zadku srnců	Z	R	C	Á	T	K	O			
6. Jiný název pro tok ptáků	N	Á	M	L	U	V	Y			
7. Mělký úkryt zajíce		P	E	L	E	CH				
8. Liz, ze kterého získává zvěř minerály, je kamenná		S	Ů	L						

Sudokopytníci, jako je jelen, daněk, srnec a prase, mají odborný myslivecký název –

S	P	Á	R	K	A	T	Á
---	---	---	---	---	---	---	---

 zvěř.

(Slovo ukryté v tajence, čti zdola nahoru.)

Úkol pro rychlíky: Pojmenuješ, co do krmelce patří? U slov urči rod a vzor.

seno – r. střední, vzor město

kukuřice – r. ženský, vzor růže

bukvice – r. ženský, vzor růže

oves – r. mužský než., vzor hrad (les)

žaludy – r. mužský než., vzor hrad

kaštany – r. mužský než., vzor hrad

5.6.4 STANOVIŠTĚ Č. 4 – LACEMBOK

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Lidé a čas
Oborový cíl:	Žák propojuje pověst s regionální památkou.
Čtenářský cíl:	Žák uspořádá části textu podle časové posloupnosti. Žák navrhne název pro pověst. Žák interpretuje pověst spjatou s místem, v němž žije.
Učivo:	Regionální památky, pověsti
Časová dotace:	35 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby

Metodika:

1. Evokace

- učitel: Teď jsme dorazili na místo, které je opředeno mnoha pověstmi. Víte, co je to pověst? Znáte nějakou o Staňkově?
- diskuze
- učitel: Jak už víte, Stará radnice byla v roce 1794 zničena v důsledku požáru. V souvislosti s tím se mnoho spisů buď vůbec nedochovalo, nebo jsou velice poškozené. Ve špatném stavu je i pověst, která se k tomuto tajemnému místu vztahuje. O tom se můžete sami přesvědčit, podívejte se do své putovní knížky, kde na vás čeká další úkol. Odměnou vám bude další klíč.

2. Aktivita I.

- práce ve skupině – četba částí textu a jejich smysluplné seřazení v pracovním listu k zastavení č. 4

Aktivita II. – Diskuze

- vysvětlení slov, kterým nerozumíme
- učitel: Jak rozumíte tomuto spojení – matka se rozžehkala se světem?
- vymýšlení názvu pověsti

Učitel může poradit: název by měl vystihovat děj pověsti – O čem pověst je? Kdo v ní figuruje?

Doplňková aktivita – Oživlé „štronzo“

- losování části textu pro každou skupinku
- příprava nehybného obrazu, následná přeměna v pantomimickou hru

Vybraná skupinka předvede nehybný obraz cca na 3 sekundy, poté rozehraje vybranou část pověsti pantomimou. Zbylí žáci v obecnstvu hádají, o jakou část v pověsti se jedná, a popíší, co se v daném úseku stalo. Aktivita je vhodná pro stmelování kolektivu a rozvíjení týmové práce.

3. Reflexe

- kontrola výsledného seřazení
- sdílení osvědčených postupů

Zastavení č. 4 – Zřícenina hradu Lacembok

Lacembok, který často bývá nazývaný jako Hrádek, byl vystavěn ve 2. polovině 13. století.

4. úkol: Sestav rozstříhané vypravování pověsti tak, aby byla zachována návaznost textu a pověst dávala smysl.

Pokud text správně uspořádáš, vyjde ti jméno prvního známého majitele Staňkova, který byl hodnostářem na dvoře českých králů Václava I. a Přemysla Otakara II. a pravděpodobně sídlil na hrádku Lacembok.

W	I	T	L	A
---	---	---	---	---

ze Stancowic

W

Na Hrádku panovaly klid a mrtvo. Pán běhal zakaboněn síněmi a rány dveřmi svědčily o jeho krutosti. Sloužící nemohli uvěřiti, že by i dnes, kdy mu paní hradu dala dceru a **rozžehkala se** se světem, jeho hněv trval. Leč zdálo se, že hněv pánův dnes vyvrcholil. Jeho sen o dědici hradu se rozplynul, a proto nešel se na dceru ani podívat. Chudák malá rostla bez vlídného úsměvu otce a teplo domova našla jen u služebníků, kteří se jí ujali. Ačkoliv rostla v chudobě, její krása jen tím více vynikala z chudičkových šatiček. Ještě že ty měla! Hůře bylo s obuví, neboť její nožky byly tak maličké, že vypadala směšně ve velkých střevíčkách, které jí služebné přinesly. Nebylo proto divu, že děvčátko chodilo raději boso.

/

Otec meškal celé dni na hradech svých susedů, a když se jednou vrátil a našel děvčátko na nádvoří, myslil si, že nějaká žebračka se na jeho hrad vloudila a kázal ji ve věži uvězniti. Co měli zbrojnoši dělati? Nezbylo jim než poslechnouti. Ale na děvčátko nezapomněli. Tajně mu nosili alespoň chléb a džbán vody, aby ve vězení nezahynulo. Holčička se trápila a zimou zkřehlá se modlila, aby ji Bůh vysvobodil a raději si ji k sobě vzal... Když však zima stále víc dotírala, nerozmýšlela se dlouho a z chleba si počala zhotovovati střevíčky, aby alespoň od země byla trochu chráněna před zimou. Ale jen střevíčky zkusila, padla na ni únava, takže usnula.

T Když procitla ze spánku, spatřila kolem sebe všude vodu. Sklonila rychle hlavičku k hladině a co spatřila? Krásnou bílou labuť se zlatou korunkou na hlavě. Ulekla se, zasténala a její pláč zněl teskně krajinou. Z hradu vyběhli dvořané a podivili se, když v hradním příkopě uzřeli nařikající labuť. – I pán z hradu vyšel ze svých komnat a když spatřil nevidaný úkaz, ptal se svých rádců, jak se tam mohl tak krásný pták dostat. Ale nedovedli mu dopovědět.

L Ku podivu, pán se na ně nerozhněval, nýbrž okouzlen usedl na hradby, aby vyslechl teskné písně smutného ptáka. Této vhodné chvíle využili zbrojnoši a chtěli děvčátko vysvobodit z vězení. Ale strnuli, když vešli do vězení a děvčátka tam nenalezli. Spěchali k pánovi, aby mu oznámili, co se stalo. S pánem hradu se však stala velká proměna. Jak viděl labuť a jak uslyšel její hlas, rozpomínal se, že ten hlas již někde slyšel a vzpomněl si na svoji dceru.

A Kázal ihned zavolat zbrojnoše a ti mu jen nerad vypravovali, co se stalo. Se slzami v očích mu sdělovali zprávu o smutném konci nešťastné dívky. Pán hradu ale nezplakal, nýbrž radostně vyběhl k vodě a jal s všemožně labuť k sobě lákati. A pták se blíží, v náruč se tulí a pán šťasten zdvihá ho k sobě. Hladil ho a slza jako hrách velká skanula mu na ruku. V tom okamžiku stála před ním jeho dcera a šťastna ze shledání klekla před svým otcem, aby mu vyprávěla, co ji potkalo.

(správně seřazeno)

A jak to s nimi tedy dopadlo?

Dlouho žili šťastně na hradě a přišel čas, že na hrad zavítali princové, aby v okolních lesích hledali rozptýlení v lovu. Proto se ani nikdo nedivil, když jeden spanilý a statný jonák si dívku oblíbil a odvedl si ji na svůj hrad. A nebylo nikoho, kdo by jí toho štěstí nepřál.

(Pověst z knihy Zkazky z domova, 1941, upraveno.)

Co v tomto textu znamená rozžehnat se?? **rozloučit se**

5. úkol: Jak se tato pověst nazývá? Doplněním získáš klíč.

O krásné

L	A	B	U	T	I
---	---	---	---	---	---

na Hrádku

5.6.5 STANOVIŠTĚ Č. 5 – RYBNÍK VÍŽKA II.

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Rozmanitost přírody
Oborový cíl:	Žák přiřadí charakteristiky živočichů k vybraným zástupcům společenství rybník. Prakticky třídí organizmy do známých skupin na základě společných znaků.
Čtenářský cíl:	Žák vyvozuje jednoduché závěry a dokládá je textem. Žák vyhledá důležité informace v textu.
Učivo:	Živočichové žijící ve společenstvu rybník, jejich znaky a způsob života
Časová dotace:	25 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby

Metodika:

1. Evokace

- učitel: Rozhlédněte se, vidíte nějakého živočicha? Kterého živočicha bychom mohli u rybníka spatřit?

Pozn.: Často je v okolí vidět volavka, pokud ne na borovici u rybníka, pak ji zahlédneme na nedalekých polích, kde chytá drobné hlodavce.

2. Aktivita I.

- přiřazování popisů k vybraným živočichům v pracovním listu k zastavení č. 5

Důležité je žákům zdůraznit, že klíč získají doplněním zeleného sloupečku. Pokud bude pro skupinky náročné pracovat v týmu, může jim učitel navrhnout, aby vždy jeden člen přečetl popis a pak se společně rozhodli nad volbou živočicha.

Dobrovolná aktivita II.

- přiřazování obrázků k názvům živočicha

3. Reflexe

- společná kontrola

Učitel přečte název živočicha a vybraný žák řekne jednu informaci z popisu, podle které poznal živočicha.

- vysvětlení pojmu dimorfismus, následná diskuze – U kterých zvířat je patrný pohlavní dimorfismus? (jelen, kur domácí, kos, kachna, bažant, lev, páv)

Doporučení

Na tomto zastavení je ohniště. Je zde možné si opéci špekáčky a na chvíli se posadit na lavičku. Stanoviště je na půli cesty a může se stát, že žáci už budou mírně unavení. Chvilé oddychu je tedy na místě.

Zastavení č. 5 – Vížka II.

Tento rybník byl vybudován staňkovským rybníkářským spolkem už v roce 1972.

6. úkol: Toto místo je útočištěm pro mnoho živočichů. Zkusíme prověřit tvoje znalosti. Přiřaď popis a obrázek k názvu živočicha. Získáš klíč.

Pokud u téhož druhu vypadá samec jinak než samice, říkáme, že se jedná o pohlavní

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
D	I	M	O	R	F	I	Z	M	U	S

1.	Volavka popelavá	D	Patřím mezi známé sladkovodní dravce a živím se rybami. Líhnu se z jiker a v dospělosti mohu měřit až 1 metr. Moje dlouhé úzké tělo mi pomáhá vystartovat za svojí kořistí jako torpédo.	I
2.	Štika obecná	I	Se svým hejnem často škodím rybářům. Potápím se a lovím ryby 10–20 cm velké. Jsem pták a poznáš mě podle hákovitého zobáku.	Z
3.	Kachna divoká	M	Vylučuji jed, který může způsobit vyrážky. Jsem obojživelník. Mám bradavičnatou pokožku.	F
4.	Bobr evropský	O	Mám dlouhý štíhlý krk a dlouhé nohy a mé tělo je bílošedé. Patřím mezi vodní ptáky. Moji potravu tvoří hlavně ryby, obojživelníci, ale nepohrdnu ani myší.	D
5.	Kapr obecný	R	Lovím menší hmyz. Žiji na hladinách rybníků, jezer a tůní, kde se udržím díky povrchovému napětí vody. Sama patřím mezi hmyz.	S
6.	Ropucha obecná	F	Vyhledávám tekoucí i stojaté vody, v jejichž blízkosti hnízdím. Jsem všežravec a na první pohled poznáš, zda jsem samec nebo samička.	M
7.	Kormorán velký	Z	Jsem známá lasicovitá šelma. Patřím mezi savce a velmi dobře plavu. Živím se převážně rybami.	U
8.	Užovka obojková	M	Rodím živá mláďata. Poznáš mě podle šupinatého ocasu, který mi ve vodě slouží jako kormidlo. Jsem býložravec a stavím si hráze na potocích a řekách.	O
9.	Vydra říční	U	Jsem všežravec a svou potravu si dokážu vyhrabat ze dna. Proto se mi často říká „vodní prase“. Patřím mezi ryby, které milují stojaté vody.	R
10.	Bruslačka obecná	S	Přes zimu ulehám k zimnímu spánku. Za hlavou mám typickou kresbu, která vypadá jako obojek. Patřím mezi nejhojnější druh hadů v České republice.	M

Úkol pro rychlíky: Přiřaď název živočicha k obrázku. Do kolečka zapiš odpovídající číslo.

5.6.6 STANOVIŠTĚ Č. 6 – U KRÍŽKU

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Rozmanitost přírody
Oborový cíl:	Žák pojmenuje rostliny patřící do ekosystému pole.
Čtenářský cíl:	Žák porozumí textu a podle návodu zorganizuje didaktickou hru.
Učivo:	Rostliny ve společenství pole
Časová dotace:	50 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby, karty s fotografiemi rostlin a popisky (viz příloha č. 2)

Metodika:

1. Evokace – Diskuze

- učitel: O rostlinách v ekosystému pole jsme se již bavili ve čtvrté třídě. Vzpomenete si na některé?
- diskuze
- uvedení hry: Abychom si všichni rostliny rostoucí na poli připomněli, zahrajeme si hru. Háček je však v tom, že si ji budete muset zorganizovat sami.

2. Aktivita I.

- přečtení pravidel hry v pracovním listu k zastavení č. 6
- rozdělní do skupinek, volba 4 organizátorů

Pozn.: Pokud žákům dělá problém utvořit čtyři skupiny, může je učitel klasicky rozpočítat – první, druhý, třetí, čtvrtý. Jedničky k sobě, dvojky k sobě, trojky k sobě, čtyřky k sobě... Z každého týmu pak zvolí jednoho organizátora.

- rozprostření karet obrázkem nahoru ve vybraném hracím poli (umístění organizátory)

K dispozici je 24 oboustranných karet. Na jejich lícové straně je vždy fotografie rostliny a na rubu se nachází popis s názvem dané rostliny (viz příloha č. 2).

- rozestavení týmů do zástupů za startovací čáru
- samotná hra: Organizátoři zvolí název rostliny a žáci, kteří jsou vepředu vybíhají hledat správný obrázek rostliny. Okamžitou kontrolou je název rostliny napsaný na zadní straně karty. Otočit smí vždy jen jednu. Pokud otočí správnou, křičí mám a všichni hráči se z hracího pole vrací na konec zástupu. Tým, který kartu našel, získává bod a začíná další kolo. Jestliže otočí špatnou, vrací se do týmu s nepořízenou a vybíhá další člen stojící v zástupu, dokud se nenajde korespondující karta.

Tým s nejvíce body vyhrává.

Aktivita II.

- práce ve skupinkách utvořených na začátku putování – řešení kvízu v pracovním listu k zastavení č. 6

Doplňková aktivita – Třídění rostlin

- rozřídění rostlin do dvou skupin (polní plodiny, plevelé)
- diskuze: K čemu se pěstují konkrétní polní plodiny? Např. len, cukrová řepa, pšenice atd.

3. Reflexe

- kontrola
- rychlé hodnocení didaktické hry
- učitel: Ukažte na prstech, jak vám hra v úvodu pomohla s určováním rostlin. Deset bodů – hodně jsem si toho připomněl, nula bodů – všechny rostliny bych poznal/a i bez hry.

Zastavení č. 6 – U křížku

Zde na kopci u křížku se nám nabízí krásný pohled na Staňkov. Pokud se však posadíme na blízkou lavičku, máme výhled na široké pole, kde můžeme zpozorovat různé polní plodiny a plevely. Poznáš, co zde roste?

7. úkol: Pojdme si názvy rostlin rostoucích na poli připomenout. Zahrajte si hru podle návodu.

Hra: Rozdělte se do čtyř náhodných skupin. Z každého družstva zvolte jednoho organizátora.

Organizátoři dostanou seznam rostlin na poli a kartičky. Na kartičkách je vždy z jedné strany obrázek polní plodiny či plevely a z druhé strany je napsán její název, který slouží ke kontrole. Organizátoři rozmístí v hracím poli kartičky obrázkem nahoru. Kartičky od sebe musí být alespoň 1 m vzdálené. Nedaleko od hrací plochy vyznačí start. Za startovací čáru se seřadí jednotlivé družiny do zástupů.

Cílem hry je získat co nejvíce kartiček.

Popis jednoho hracího kola: Organizátoři stojí nedaleko startu a jejich úkolem je vybrat nějakou z polních plodin a nahlas říct její název. To je signál pro prvního ze zástupu. Vyběhne a hledá obrázek s konkrétní plodinou. Má právo OTOČIT JEN JEDNU KARTIČKU. Vybranou kartičku otočí a přečte si název rostliny. Když otočí nesprávnou kartičku, vrací se k družince, a jestliže kartička ještě nebyla nalezena, vybíhá z týmu druhý. Pokud našel správnou kartičku, nese ji do skupinky a má bod. Hledači z ostatních skupinek se vrací do zástupů.

Pro start druhého kola organizátoři opět vyřknou jeden z názvů rostlin a ti, co jsou v zástupech na řadě, vybíhají.

7. úkol: Zakroužkuj správné názvy rostlin na obrázku. Z písmen ti vyjde klíč k pokladu.

4. 3. 2. 1.

Druhé senosečí se říká

O	T	A	V	A
---	---	---	---	---

- a) rmen V
- b) heřmánek S
- c) kopretina P

- a) řepa R
- b) tuřín L
- c) celer T

- a) svazenka E
- b) len A
- c) zeměděým O

- a) žito O
- b) ječmen I
- c) pšenice K

5.6.7 STANOVIŠTĚ Č. 7 – NA MASTNÍKU

Vzdělávací oblast:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Jazyková výchova
Oborový cíl:	Žák porovnává významy slov, spojuje slova stejného významu a prohlubuje svoji slovní zásobu.
Čtenářský cíl:	Žák plynule čte s porozuměním text přiměřeného rozsahu a náročnosti, vyjasňuje neznámá slova.
Učivo:	Slova souznačná
Časová dotace:	15 min.
Pomůcky:	Pracovní listy, psací potřeby, pravítko

Metodika:

1. Evokace

- učitel: Kde se právě nacházíme? Víte, jak vysoký je tento vrch? (Žáci mohou tyto informace dohledat v mapě stezky.)
- diskuze

2. Aktivita

- samostatné čtení básně v pracovním listu k zastavení č. 7
- četba zadání úkolu, následné vyjasnění zadání

Pro některé žáky nemusí být známý termín z geometrie – průsečík. Je vhodné si připomenout, že se jedná o místo, kde se protnou dvě přímky.

- spojování slov souznačných – práce ve skupině

3. Reflexe

- učitel: Získali jste klíč? Kam nás cesta zavede?

Dozvěděli jste se při plnění úkolu něco nového?

- diskuze

Získáním klíče se žáci dozví, že další instrukce naleznou u kapličky. Na tomto místě by již měla být učitelem schovaná šifra (viz příloha č. 3), k jejíž vyluštění žáci potřebují mít všech 8 klíčů. Z šifry žáci rozluští dvě slova (indicie) – škola a lípa. Ta by měla žáky navést k pokladu umístěnému u lípy na školní zahradě. Šifru lze pozměnit a poklad umístit jinam.

Zastavení č. 7–Na Mastníku

V okolí Staňkova je tento vrch se svojí výškou 431 m. n. m. nejvýše položený. Lidé, kteří chtějí utéct z ruchu města, sem často zavítají a obdivují krásu zdejší přírody. Toto zajímavé místo dokonce vedlo jednoho návštěvníka k tvorbě básně.

Přečti si báseň a splň úkol.

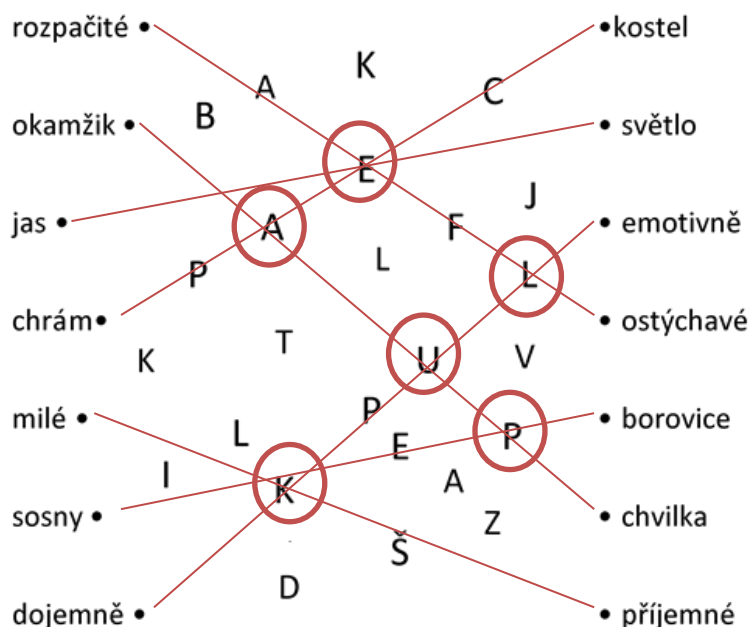

JITRO NA MASTNÍKU

Nad Staňkovem vzklenulo se ranní
rozpačité, milé pousmání.
Jasem zalila se v okamžiku
stínová hra sosen na Mastníku.
Rozespalost ve chvílce se mění
v sytou, pestrou směsku překvapení.
Město, vykoupané v zlaté lázni,
chrámu zvony dojmavě zazní;
pěnkava se se slavíkem přidá,
cvrčka nikdo, nikdo neuhlídá.

(Jos. Biskup, Staňkovsko, 1940, zkráceno.)

8. úkol: Vyhledej slova souznačná a spoj je čarou (nejlépe podle pravítka). V místech, kde vznikly **průsečíky čar**, se nachází písmena, ze kterých složíš další klíč.

Poslední instrukce, které tě dovedou k pokladu, nalezneš

U **K** **A** **P** **L** **E** .

6 REALIZACE NAUČNÉ STEZKY

6.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A TŘÍDY

Naučná vycházka již byla uskutečněna v rámci výuky s 5. B na ZŠ Staňkov. Ve třídě bylo 21 žáků.

V této škole je cíleně rozvíjené čtenářství. Je zde nabízené pedagogům množství školení týkající se této problematiky. To vše zaštiťuje projekt Pomáháme školám k úspěchu, do kterého je škola zapojena.

Žáci, kteří se realizace stezky účastnili, jsou zvyklí pracovat v hodinách s textem. Každý týden v této třídě probíhají čtenářské dílny a alespoň jednou za měsíc zde probíhá čtenářské lekce, jež je nejčastěji s přírodovědným tématem. V hodinách jsou běžně používány metody kritického myšlení, které napomáhají k rozvíjení čtenářské gramotnosti.

6.2 PRŮBĚH VÝUKY

Na zvládnutí stezky bylo vymezeno 6 vyučovacích hodin. Vzhledem k tomu, že bylo třeba vynechat didaktickou hru na zastavení U křížku, by bylo vhodnější věnovat naučné stezce alespoň o jednu vyučovací hodinu více.

Již ve třídě se žáci rozdělili do dvojic, ve kterých se cítí dobře, a poté utvořili čtyřčlenné smíšené skupiny. Následně proběhlo poučení o bezpečnosti chování po celou dobu cesty za pokladem.

Žáci nejprve navštívili knihovnu ve Staré radnici, kde jim paní knihovnice předala základní informace o provozu knihovny. Následně jim představila cíl putování a dala každému pracovní listy. Vyzvala žáky k tomu, aby splnili úkoly, získali klíče a našli poklad, který je ve Staňkově ukrytý. Od učitele pak dostali informaci, že úkoly na jednotlivých stanovištích je třeba plnit ve skupinkách a skupinka, která je splní, bude moci radit ostatním.

Při plnění prvního úkolu žákům pomohlo to, že byli uvnitř budovy Staré radnice. Zároveň to pro ně bylo také velikou motivací. Mohli si prohlédnout staňkovské kroje, případně se doptat na některé informace samotné paní knihovnice.

Následujícím zastavením byl kostel sv. Jakuba Většího, ve kterém školáky provedl místní pan farář P. Przemyslaw Ciupak a představil jim několik zajímavých objektů v kostele. Také se dozvěděli zajímavé informace o vybraných svatých, jež lze na obrazech umístěných

v interiéru spatřit. Poté měli možnost nahlédnout do sakristie, kam běžný návštěvník nevidí, a vyjít na kůr, kde si mohli zblízka prohlédnout varhany.

Zastavení U krmelce bylo pro některé žáky překvapením. I přesto, že tudy často chodí, nevěděli, že se zde krmelec nachází. Při plnění úkolu na tomto místě žákům velice pomáhal informační panel v jejich pracovních listech. Náročné pro ně bylo utvořit neutrální slovo příbuzné ke slovu zdobnělému (koloušek – kolouch).

Ke zřícenině hradu Lacembok žáky navedl ukazatel na rozcestí Holubí hlava. Došli nejprve k pozůstatkům opevnění a dále chtěli jít až k poměrně zchovalé cisterně. Dojít k cisterně nebyla dobrá volba, cesta k tomuto místu byla zarostlá. Při další návštěvě stezky by bylo dobré zůstat jen u hradeb a tam nechat žáky plnit úkol.

Seřazení textu dle dějové posloupnosti bylo pro některé skupinky náročné. Některé týmy četly jen úvodní a závěrečné věty v odstavcích, složily pověst a poté ji nahlas četly. Skupinka, která celý text četla tak, jak byl v pracovních listech natištěný, úkol nestihla sama splnit. Klíč si tedy doplnila až po převyprávění příběhu ostatními skupinami.

Zastavení Vížka II. žáky bavilo. Osvědčilo se jim rozdělit si hádanky ve skupině. Ti, kteří tak učinili, získali další klíč v krátkém časovém úseku.

Stanoviště U křížku bylo třeba z časových důvodů urychlit. Skupinky měly 5 minut na vyřešení kvízu. Následně proběhla společná kontrola a zápis sedmého klíče. Tento úkol nebyl pro žáky obtížný, využili své znalosti ze 4. ročníku.

Poslední zastavení na vrchu Mastník bylo pro žáky zábavné i přesto, že už byli poměrně unavení. Některé z nich zaujal pojem sosny.

Žáci získali všechny klíče a u kapličky měli najít poslední indicii, která je dovede k pokladu. Tam byla schovaná šifra (viz příloha č. 3), která po rozluštění žáky navedla na školní zahradu k lípě. Na tomto místě našli poklad ve formě odznaků „Lovec/Lovkyně pokladu“ a čokoládových mincí.

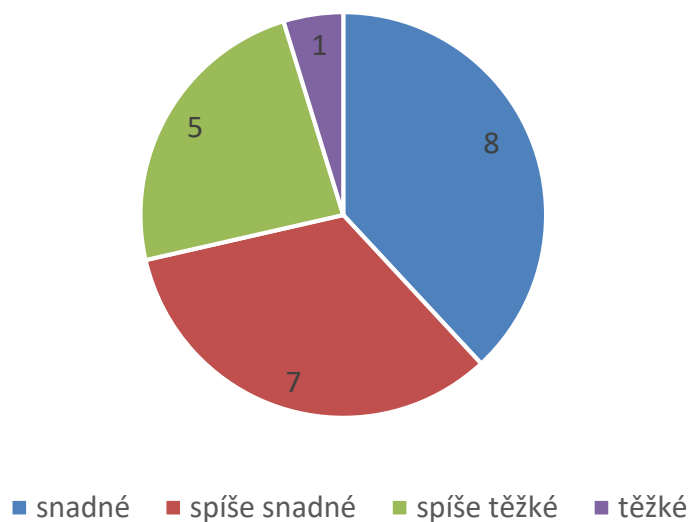
Poklad byl k lípě umístěn až těsně před příchodem žáků. Volba místa nedaleko školy byla výhodná. Nemohlo se stát, že by poklad někdo odcizil. Někteří žáci však byli zklamaní, že ušli dlouhý kus cesty, přitom odměna byla hned na začátku putování na dosah ruky. Z tohoto důvodu by příště bylo dobré šifru pozměnit a ukrýt poklad nedaleko kapličky sv. Panny Marie Lurdské.

6.3 ZPĚTNÁ VAZBA OD ŽÁKŮ

Po skončení vycházky za pokladem žáci vyplnili krátký dotazník, jehož cílem bylo získat zpětnou vazbu od účastníků akce. Dotazníkové šetření je zaměřeno na to, jak obtížné byly pro žáky úkoly a zda jejich zadání rozuměli. Následně se v dotazníku zjišťovalo, zda byly texty pro žáky přiměřeně dlouhé, jaké informace pro ně byly nové, a posledním dotazem bylo, komu by žáci stezku doporučili. Tohoto šetření se účastnilo celkem 21 žáků, kteří vycházku s úkoly absolvovali.

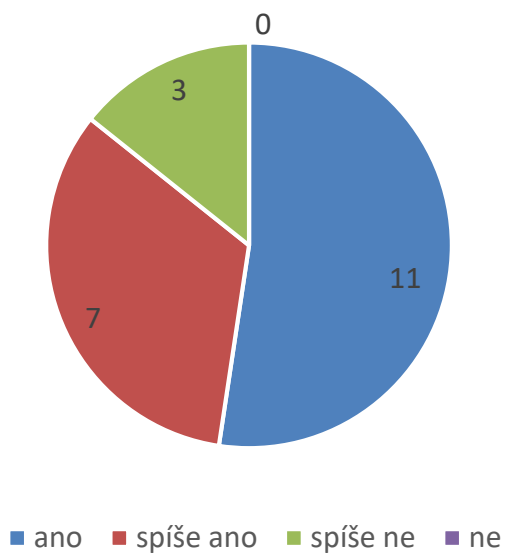
Následující grafy (graf č. 1, 2 a 3) znázorňují doplnění nedokončených vět a odpovědi na otázky s již danými odpověďmi.

1) Úkoly pro mě byly:

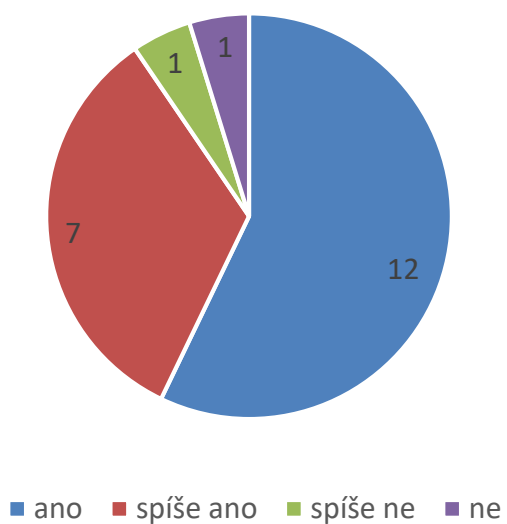
Graf č. 1

2) Byly pro tebe úkoly srozumitelné?

Graf č. 2

3) Byly pro tebe texty přiměřeně dlouhé?

Graf č. 3

V dotazníku byly také dvě otázky otevřené. Níže je vypsáno několik podnětných odpovědí.

4) Dozvěděl/a ses něco nového? Napiš co.

- kdy byla postavena knihovna
- kde je krmelec
- farář je Polák
- spoustu věcí o knihovně a o kostele
- všechno skoro
- že sosny jsou borovice
- hodně věcí o kostele, třeba, že je pan farář z Polska

5) Komu bys stezku doporučil/a?

- všem, kteří mají rádi procházky
- všem, protože byla super
- všem, pro zábavu
- 1. stupni
- dětem
- doporučil bych ji prvostupňovým dětem pro zábavu

Z dotazníkového šetření je patrné, že se žákům úkoly jevily jako spíše snadné, poměrně srozumitelně formulované a texty použité v pracovních listech nebyly pro žáky 5. ročníku příliš dlouhé. Dále se dozvídáme, že je stezka bavila a doporučili by ji někomu dalšímu. Z tohoto šetření vyplývá, že se žáci učili a zároveň se u toho také dobře bavili, což má na samotné učení žáků výrazně dobrý vliv.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo vytvořit návrh naučné stezky ve Staňkově a jeho okolí s využitím regionálních prvků, a poskytnout tak učitelům praktický materiál pro žáky 5. ročníku základní školy, jenž by měl sloužit k rozvoji čtenářské gramotnosti a k prohloubení znalostí v oboru člověk a jeho svět.

Tvorba návrhu naučné stezky vycházela z teoretických znalostí a poznatků čtenářské gramotnosti a problematiky čtení v oborech, znalosti principů, na kterých fungují naučné stezky, a osobních zkušeností učitelky 1. stupně základní školy.

V praktické části byla popsána trasa naučné stezky, její zastavení a příprava učitele a žáků před absolvováním vycházky. Dále byla vytvořena podrobná metodika pro učitele, která by měla přispívat k úspěšné a bezproblémové realizaci naučné stezky. Metodika obsahuje metodický přehled, plán aktivit a vyřešené pracovní listy ke konkrétním zastavením. Součástí těchto materiálů jsou také praktická doporučení. Dále tato část nabízí vhled do samotné realizace naučné stezky s 5. ročníkem Základní školy Staňkov a zpětnou vazbu od účastníků vycházky.

Při realizaci naučné stezky bylo ověřeno, že jsou texty a úkoly k nim pro žáky 5. ročníku základní školy vhodně zvolené. Žáci se dozvídají zajímavosti týkající se regionu a zároveň je u nich zábavnou formou rozvíjena čtenářská gramotnost. Pro absolvování kompletní naučné stezky je však zapotřebí zajistit delší časovou dotaci než 6 vyučovacích hodin.

Pro tvorbu návrhu této naučné stezky se čtenářským zaměřením a její realizaci jsem se velice nadchla. Vnímám, že propojení naučné stezky s rozvojem čtenářské gramotnosti je výhodné. Vzbuzuje u žáků zájem o region, ve kterém žijí, a napomáhá k učení žáků.

Veškeré materiály, které vznikly v praktické části této práce, by mohly sloužit pedagogům Základní školy Staňkov k obohacení výuky nebo alespoň jako inspirace k vytvoření podobné naučné stezky.

RESUMÉ

Tato diplomová práce se zabývá tvorbou návrhu naučné stezky se čtenářským zaměřením ve Staňkově a jeho okolí. V teoretické části je věnována pozornost vymezení pojmu čtenářská gramotnost, a poté je zjišťována pozice čtenářské gramotnosti v Rámcovém vzdělávacím plánu pro základní vzdělávání. Následující kapitoly nahlíží na problematiku čtení v oborech a možnosti využití naučné stezky s regionálními prvky pro rozvoj čtenářství.

V praktické části byl navržen praktický materiál pro žáky 5. ročníku, jenž slouží k rozvoji čtenářské gramotnosti a k prohloubení znalostí v oboru člověk a jeho svět. Návrh naučné stezky byl poté ověřen ve výuce.

Main goals of this diploma thesis were project of educational path with a focus on reading in Staňkov and its surroundings. In the theoretical part, attention is paid to the definition of the term reading literacy, and then the position of reading literacy in the Czech elementary education curriculum is determined. The following chapters look at the issue of reading in disciplines and the possibilities of using the educational paths with regional elements for the development of reading skills.

In the practical part, an educational material for 5th grade students was designed and it serves to develop reading literacy and to deepen knowledge in the educational area "human and his world". Then the draft of the educational path was used during the lesson.

SEZNAM LITERATURY

ALTMANOVÁ, J., FALTÝN, J., NEMČÍKOVÁ, K. a ZELENDOVÁ, E. ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: příručka pro učitele*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.

ČÁBALOVÁ, D. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

ČEŘOVSKÝ, J. a ZÁVESKÝ, A. *Stezky k přírodě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Praktické příručky pro učitele. ISBN 80-04-22378-8.

ČŠI. 2019. *Mezinárodní šetření PISA 2018. Koncepční rámec hodnocení čtenářské gramotnosti*. [Českou verzi připravili Potužníková, E., Janotová, Z., Blažek, R.]

Česká školní inspekce. [cit. 24.2.2022] Dostupné z:

https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AAD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/ID_99_Koncepcni-ramec-PISA-2018_pro_web.pdf

DOLEŽALOVÁ, J. *Čtenářská gramotnost: (Práce s textovými informacemi napříč kurikulem)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-520-2.

DOLEŽALOVÁ, J. *Produkty a efekty edukace*. In: *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 256-266. ISBN 978-80-7367-546-2.

FRIEDLOVÁ, L., SOUČEK, Z., a KOCOUREK, P. *Budování a využití naučných stezek*. Praha: Propagační tvorba, 1991, 64 s. Praktická ochrana přírody. ISBN 80-853-8623-2.

GABAL, I. a VÁCLAVÍKOVÁ HELŠUSOVÁ, L. *Jak čtou české děti? Analýza výsledků sociologického výzkumu*. [online]. 2003. [cit. 8.1.2022]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/jakctouceskedeti.pdf>

GAVORA, P. *Čítance, písance a gramotnosť – ich premeny v súčasnom svete*. In *Slovo o slove*. Sborník katedry Komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickém fakulty Prešovském university – ročník 12. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej university v Prešově, 2006. ISBN 80-8068-491-X.

HORÁK, A. *Stará radnice*. In *Časopis Staňkovsko*. 2020, Leden/únor 2020 (148).

- JANOTOVÁ, Z., HANUŠOVÁ, J., CHROBÁK, T., OLŠÁKOVÁ, M., FIALA, V., ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Inspirace pro rozvoj gramotností PISA: úlohy ze čtenářské, přírodovědné a matematické gramotnosti*. Praha, 2020. ISBN 978-80-88087-44-1. [cit. 5.3.2022]
Dostupné také z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%c5%99%c3%adlohy/Mezin%c3%a1rodn%c3%ad%20%c5%a1et%c5%99en%c3%ad/PISA_2020_04_01_everze_final.pdf
- JANOTOVÁ, Z. a ŠAFRÁNKOVÁ, K. *Čtěme nejen v hodinách českého jazyka: úlohy PIRLS 2011*. Praha: Česká školní inspekce, 2013. ISBN 978-80-905370-6-4.
- KAFKOVÁ, M., ŠLAPAL, M. *Čtení v oborech*. Nadace The Kellner Family Foundation [online] THE KELLNER FAMILY FOUNDATION [cit. 1.03.2022]. Dostupné z: <https://www.kellnerfoundation.cz/aktuality/cteni-v-oborech>
- Kam s dětmi, z.s. *Naučná stezka Po stopách Jiráskovy Lucerny*. kamstedmi.com [online] c2010-2022 [cit. 27.3.2022]. Dostupné z: https://www.kamsdetmi.com/detail.html?id=54416&fbclid=IwAR0IRZzAwVWzTJY_x2hUrZgKdIKCVQN7adxqh2bxqyg9Kw4YAjwgL6hzpZ0
- KOŠŤÁLOVÁ, H. *Čtenářské kontinuum*. Praha: Pomáháme školám k úspěchu, [2017]. ISBN 978-80-906581-0-3.
- KUNT, M. a EZEHEL, M. *Tvorba školních naučných stezek a jejich využití k EVVO a k udržitelnému rozvoji*. 2., rozš. vyd. Mělník: Česká zahradnická akademie Mělník, 2013. ISBN 978-80-87610-13-8.
- MAREŠ, J. *Naučné stezky jako turistické cíle Plzeňského kraje a blízkého okolí*. Klub českých turistů [online] 2008 [cit. 27.3.2022] dostupné z: https://www.plzenskykraj-kct.cz/nastezky/nsjirasek.htm?fbclid=IwAR27G1w_TT_yKsHFBZenLYM4XxH8rc3BGDUxOnHgfQvPAYtMYFNJ1rmpBcw
- METELKOVÁ, SVOBODOVÁ, R., ŠVRČKOVÁ, M. *Čtenářská gramotnost na 1. stupni ZŠ z pohledu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. ISBN 978-80-7368-878-3.
- NAJVAROVÁ, V. *Model funkční gramotnosti a RVP ZV*. In JANÍK, T., KNECHT, P., NAJVAROVÁ, V. (ed.). *Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula*. Brno: Paido, 2007, ISBN 978-80-7315-153-9.

- POVOLNÝ, F. *O regionalismu*. Brno: Sborník KSS, 1968.
- PRŮCHA, J., ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 70. ISBN 80-717-8772-8.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2017. 165 s. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW:< <https://www.msmt.cz/file/41216/>>.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2021. 174 s. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW:< <https://www.msmt.cz/file/56005/>>.
- STRAKOVÁ, J. a kol. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. ISBN 8021104112.
- ŠEBESTA, K., HEDIN, T. *Od kompetencí k obsahům. Studie z aplikované lingvistiky-Studies in Applied Linguistics*, 2019, 10.2: 115-122.
- ŠLAPAL, M., KOŠTÁLOVÁ, H. a HAUSENBLAS, O. *Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Nový Jičín: Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum Nový Jičín, 2012. ISBN 978-80-905036-8-7.
- ŠTĚPÁNÍK, S. a ŠMEJKALOVÁ, M. *Průvodce začínajícího češtináře*. [Praha]: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 9788072909490.
- TRÁVNÍČEK, J. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*. První vydání. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-88069-50-8. S. 22.
- TRÁVNÍČEK, J. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize: (2007)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1.
- WILDOVÁ, R. *Rozvoj čtení a čtenářství v ČR a Společnost CzechRA*. In: Kritické listy [online]. Praha, 2001 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://kritickemysleni.cz/wp-content/uploads/2021/01/KL_7_web.pdf
- ZÁPOTOČNÁ, O. *Rozvoj počítačovej literárnej gramotnosti*. In KOLLÁRIKOVÁ, Z.; PUPALA, B. (ed). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- ŽÁK, J., K. *Zkazky z domova*. Grafické závody v Plzni, 1941. str. 11–13

SEZNAM OBRÁZKŮ, MAP A GRAFŮ

Obrázek č. 1 – Postavení čtenářské gramotnosti vůči dalším oblastem funkční gramotnosti (Najvarová, 2007)

Obrázek č. 2 – Osmé zastavení naučné stezky Po stopách Jiráskovy Lucerny (zdroj: vlastní)

Mapa č. 1 – Trasa naučné stezky (zdroj: Mapy.cz)

Graf č. 1 – zdroj: vlastní

Graf č. 2 – zdroj: vlastní

Graf č. 3 – zdroj: vlastní

Zdroje obrázků použitých v pracovních listech

Zastavení č. 2

Kostel sv. Jakuba Většího – zdroj: vlastní fotografie

klíč – zdroj: GDJ. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17].

Dostupné z: <https://pixabay.com/images/id-2750391/>

Půdorys kostela – zdroj: Výběr katastrálního území | Nahlížení do katastru nemovitostí.

[online]. Copyright © 2004 [cit. 05.02.2022]. Dostupné z:

<https://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx>

Směrová růžice – zdroj: Clker-Free-Vector-Images.Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17].

Dostupné z: <https://pixabay.com/images/id-297405/>

Zastavení č. 3

krmelec – zdroj: Krmelec. cs:ŠJů. [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/7e/Krmelec.jpg/800px-Krmelec.jpg>

bažant – zdroj: Emphyrio.Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17].

Dostupné z: <https://pixabay.com/images/id-6135597/>

daněk – zdroj: Antranas. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-899123/>

jelen – zdroj: DerWeg. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-5664425/>

zajíc – zdroj: TheOtherKev. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-5374701/>

srnec – zdroj: Seaq68. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-3450767/>

prase – zdroj: Wildfaces. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-3240210/>

nástěnka – geralt. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-102071/>

špendlík – Clker-Free-Vector-Images. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-304229/>

klíč – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-149309/>

rychlík – zdroj: Clker-Free-Vector-Images. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17].
Dostupné z: <https://pixabay.com/images/id-295512/>

seno – zdroj: ulleo. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-1474292/>

kukuřice – zdroj: viarami. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-5213400/>

bukvice – zdroj: anaterate. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-6709778/>

oves – zdroj: NomeVisualizzato. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-4054667/>

žaludy – zdroj: stux. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-185292/>

kaštiny – zdroj: Couleur. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-1710430/>

Zastavení č. 4

Lacembok – zdroj: Zříceniny.cz. - středověk, hrady, zříceniny, historie, cestování [online].

Copyright © 2022 Zříceniny.cz [cit. 05.02.2022]. Dostupné z:

http://zriceniny.cz/img/stare5/Jan_Herman11/Lacembok%20podle%20Z%20Prochazky.jpg

klíč – zdroj: Clker-Free-Vector-Images. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné

z: <https://pixabay.com/images/id-311986/>

ohořelý papír – zdroj: ClipartLibrary. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<http://clipart-library.com/clipart/1349462.htm>

koruna – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-2029708/>

klíč srdce – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné

z: <https://pixabay.com/images/id-2026190/>

Zastavení č. 5

klíč – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-149031/>

volavka – zdroj: Pixamio. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-6753195/>

kapr – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-2029698/>

štika – zdroj: Vizetelly. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-6192509/>

vydra – zdroj: thomasgrube1303. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-4488620/>

bobr – zdroj: oohajo. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-5777090/>

bruslačka – zdroj: analogicus. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:

<https://pixabay.com/images/id-3339980/>

ropucha – zdroj: jggrz. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-6142644/>

kachny – zdroj: pixel2013. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-2028582/>

užovka – zdroj: hansbenn. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-1436209/>

kormorán – zdroj: sarangib. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-4883127/>

Zastavení č. 6

Fotografie lavičky u křížku – zdroj: vlastní

rmen – zdroj: ivabalk. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-4278592/>

len – zdroj: byuppi. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-2468935/>

celer – zdroj: Couleur. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-6565730/>

žito – zdroj: NickyPe. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-5471822/>

klíč – zdroj: Clker-Free-Vector-Images. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-42197/>

Zastavení č. 7

Fotografie sosen na Mastníku – zdroj: vlastní

klíč – zdroj: OpenClipart-Vectors. Pixabay.com: [online]. [cit.2022-03-17]. Dostupné z:
<https://pixabay.com/images/id-149030/>

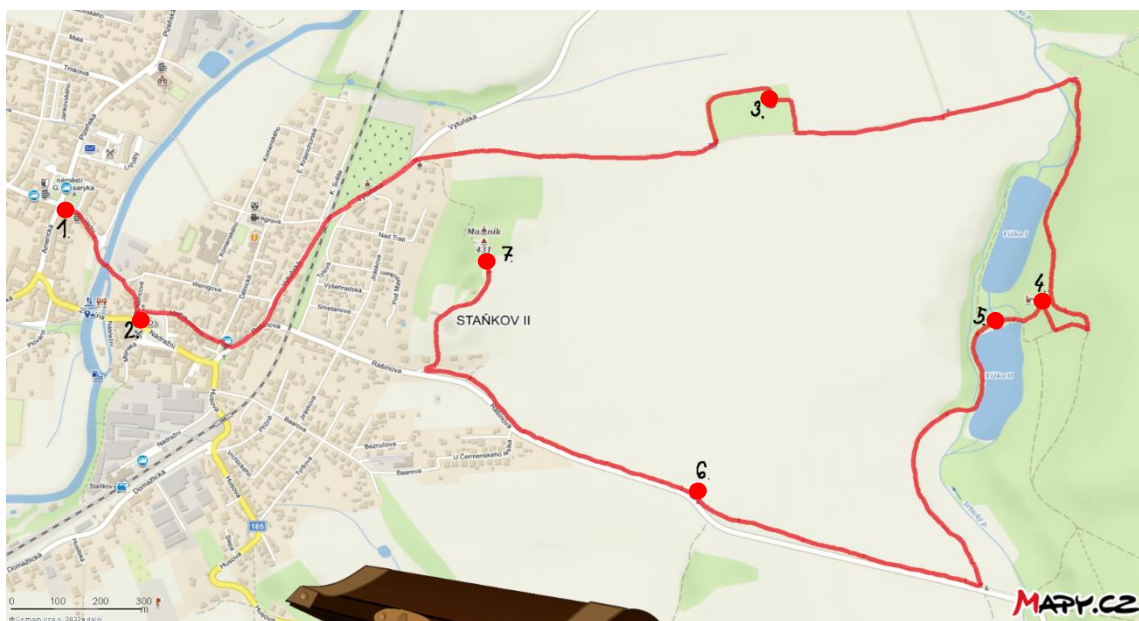
PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Pracovní listy pro žáky

Příloha č. 2 – Karty s obrázky polních plodin a plevelů

Příloha č. 3 – Šifra se zakódovanými indiciemi

Cesta za pokladem po Staňkově a jeho okolí

Seznam stanovišť:

1. Stará radnice
2. Kostel sv. Jakuba Většího
3. Krmelec
4. Zřícenina hradu Lacembok
5. Vížka II.
6. U křížku
7. Na Mastníku

Žastavení č. 1 – Stará radnice

Na náměstí obce Staňkov si nelze nevšimnout nově opravené budovy Staré radnice. Zde tě čeká první úkol této stezky za pokladem.

1. úkol: Přečti si zkrácený článek z místního dvouměsíčníku Staňkovsko a v tabulce tvrzení zatrhni ano nebo ne, podle toho, zda je tvrzení pravdivé, či nikoliv. Pokud se ti podaří zaškrtnout správná řešení, získáš první klíč.

Stará radnice

Přesně na Mikuláše loňského roku se po celkové a náročné rekonstrukci otevřela opravená Stará radnice. Tímto dnem se završila několikaletá snaha města o rekonstrukci tohoto objektu.

Rekonstrukce trvala přesně 293 dní a zasloužila se o ni nejvíce plzeňská firma BIS, a.s. Na vybavení interiérů se podílela firma A. D. Creative Plzeň. V prosklených vitrínách v prvním patře jsou staňkovské kroje, které vytvořila na základě dobových fotek a dostupných informací paní Marie Kopecká z Luženiček. Kolorit historické budovy pomohla dotvořit například ozdobná mříž do prvního patra od uměleckého kovárství z Kvíčovic pana Jiřího Brože. Z dřívějších rekonstrukčních prací bych chtěl připomenout firmu Renovum ze Staňkova, která provedla výměnu vnějších a vnitřních oken, firmu pana Miroslava Milera z Horšovského Týna, ta pro změnu opravila fasádu, a nakonec firmu pana Karla Konopíka z Krchleb, který zrekonstruoval střechu. Nesmím zapomenout na práci staňkovských technických služeb a pracovníků městského úřadu v čele s odborem majetku, investic a životního prostředí a jeho vedoucí.

Celé první patro je určeno městské knihovně, která se po letech vrací do prostor, kde v minulosti působila. Knihovna má tři oddělení – pro dospělé, pro děti a naučné literatury. Aula knihovny bude zároveň sloužit pro nejrůznější přednášky a společenské akce a zároveň v prosklených vitrínách budou několikrát do roka instalovány tematické výstavy. Je zde sociální zařízení včetně WC pro vozíčkáře. V přízemí je místnost, kterou bude využívat naše pečovatelská služba, malá tělocvična, nejen pro seniory, kuchyňka, kde se mohou najíst i osoby, kterým pečovatelská služba zajišťuje rozvoz obědů. Dále je zde zázemí pro slavnostní obřady a zejména nová obřadní místnost. Celý objekt je kromě kuchyňky a zázemí pro slavnostní obřady bezbariérový. Na výzdobě chodeb a místností se podílel výtvarný obor naší základní umělecké školy.

Slovníček

Kolorit – charakter, ráz
Fasáda – vnější stěna budovy
Zrekonstruovat – opravit
Bezbariérový – bez překážek, určený pro invalidní vozíky

Staré radnici bych chtěl popřát, aby se postupně stala významným kulturním centrem našeho města, místem pro setkání, místem, kam se budeme všichni rádi vracet.

starosta

(Stará radnice. Časopis Staňkovsko. 2020, Leden/únor 2020 (148), upraveno.)

Tvrzení	ANO	NE
1. Stavební práce firmy BIS a. s. byly dokončeny v roce 2019.	C	K
2. V přízemí jsou vystaveny původní staňkovské kroje.	E	I
3. Okna opravila firma Miroslava Milera.	L	N
4. Text obsahuje popis vnitřních prostorů radnice.	G	M
5. Knihovna ve Staré radnici už v dřívějších letech byla.	R	S
6. Celá stavba je přístupná vozíčkářům.	I	O
7. Článek si lze přečíst v časopisu Staňkovsko.	Š	Č

Žulovou pamětní desku, která připomíná oběti vojnů z městečka za 1. světové války,

zhotovil Václav

--	--	--	--	--	--	--	--

 .

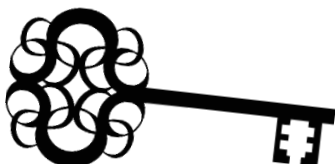

Otázka k zamyšlení: Je v textu použit slohový útvar zpráva?

Žastavení č. 2 – Kostel sv. Jakuba Většího

2. úkol: Dokážeš podle popisu přiřadit k číslům názvy částí kostela?

Pokud se ti to podaří, získáš další klíč.

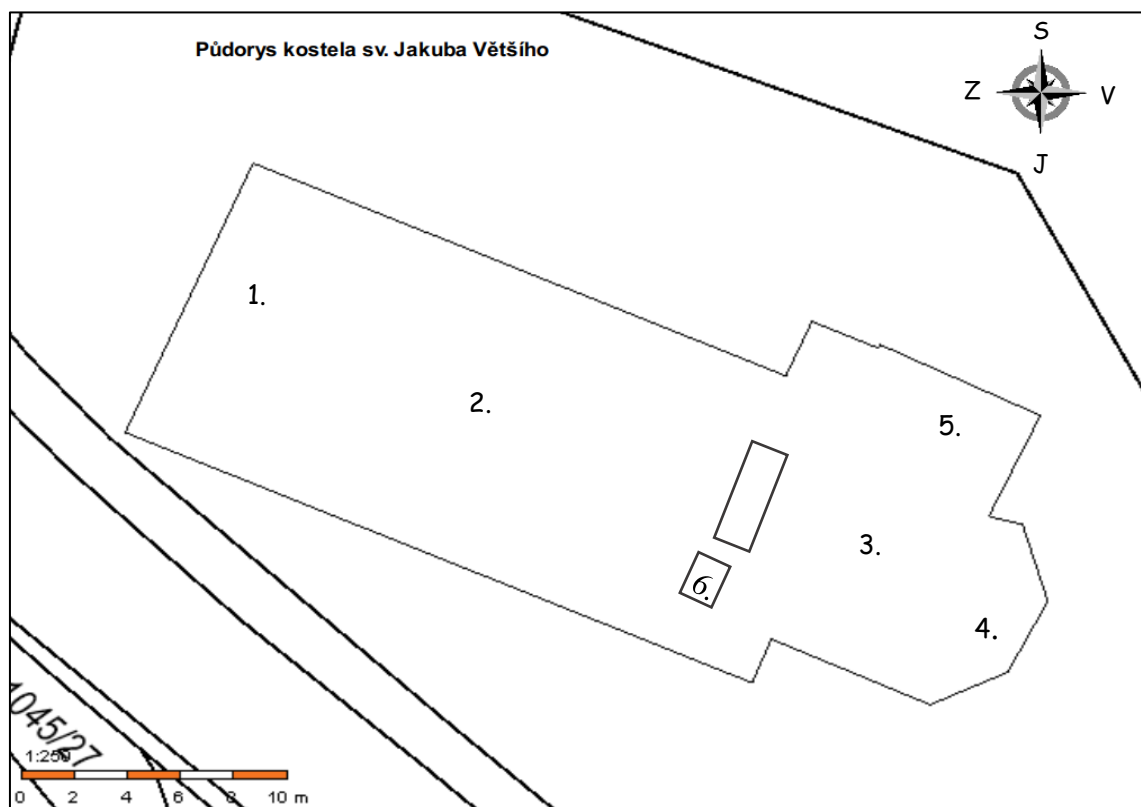

1. 2. 3. 4. 5. 6.

--	--	--	--	--	--

 je

název hlavního vstupu do kostela, který
zdobí pilastry, jež připomínají sloupy.

(L) Vyvýšené místo v kostele, odkud se čte Slovo Boží, se nazývá ambon. V dnešním kostele je ambon vybaven i mikrofonem.

(R) Kněžiště neboli presbytář je ta část prostoru kostela, která je určena jen kněžím. Ti zde vedou bohoslužbu. Presbytář obvykle směřuje na východ a stejně tak je tomu i ve zdejších kostelech.

(T) Toto místo je symbolem přítomnosti Krista. Říkáme mu hlavní oltář. Při pohledu na něj si lze všimnout obrazu sv. Jakuba vyobrazeného s holí, kloboukem a mušlí. Maloval ho staňkovský rodák Ignác Amerling.

(Á) Roucha kněží a ministrantů jsou uložena v sakristii. Uschovány tu bývají i předměty, které se používají při bohoslužbě. Tuto místnost najdeme bočně od kněžiště.

(O) Části kostela, která se rozprostírá od vstupu až po kněžiště, říkáme lod'. Na stropě najdeme obrazy znázorňující život sv. Jakuba. Jsou zde lavice určené pro shromáždění věřících.

(P) Vyvýšená část v zadních prostorách kostela bývá označována jako kůr (kruchta). Nacházejí se zde varhany. Dříve byla určena pro majitele kostela ke sledování bohoslužby.

Žastavení č. 3 – Krmelec

Nyní se nacházíme v ekosystému les. Zvířata tu v zimě hojně navštěvují krmelec. Která zvířata zde můžeme vidět? Na nástěnce jsou obrázky těchto živočichů a u každého najdeš i různé zajímavosti. Informace si pečlivě přečti, budou se ti hodit při získávání dalšího klíče.

Do krmelce se často dává suchá tráva neboli seno.

Zvěř do krmelce chodí i na liz, ze kterého získává mnoho minerálních látek důležitých pro správné fungování organismu. Z této soli se jí do těla dostává třeba vápník, fosfor, sodík a hořčík.

Bažant obecný

- původně asijský druh
Koncem března probíhají námluvy neboli tok. Kohouti bubnují křídly a vyluzují různé zvuky, aby nalákali samičky.

Daněk evropský

Daněk byl k nám dovezen z Asie, a to především pro chov v oborách. Později se dostal do volné přírody. Od jelena se liší bílými skvrnami na těle a lopatovitými parohy.

Jelen evropský

Jelen žije samotářsky, zatímco laně se pohybují ve stádech. Skvrnití koloušci se po narození skrývají v trávě.

Zajíc polní

Zajíc má dlouhé uši s černými konci. Samice zajíce rodí osrstěná vidoucí mláďata do mělkého peřechu v trávě.

Srnc obecný

Srst srnce i srny je v zimě šedohnědá. V létě je rezavě hnědá. Na zadku mají bílou skvrnu, které říkáme zrcátko. Každý srnec i srna má skvrnu jinou.

Prase divoké

Bachyně si pečlivě chrání svá mláďata. Mohou být nebezpečné v období vodění, kdy se po lese pohybují pouze se selaty.

3. úkol: Vylušti křížovku a získej další klíč. Pokud sis přečetl/a informace na nástěnce, zvládneš to levou zadní!

1. Seno je suchá							
2. Parohy daňka připomínají							
3. Selata ochraňuje							
4. Mládě jelena							
5. Světlá skvrna na zadku srnců							
6. Jiný název pro tok ptáků							
7. Mělký úkryt zajíce							
8. Liz, ze kterého získává zvěř minerály, je kamenná							

Sudokopytníci, jako je jelen, daněk, srnec a prase, mají odborný myslivecký název –

--	--	--	--	--	--	--	--

 zvěř.

(Slovo ukryté v tajence, čti zdola nahoru.)

Úkol pro rychlíky: Pojmenuješ, co do krmelce patří? U slov urči rod a vzor.

_____

_____

_____

_____

_____

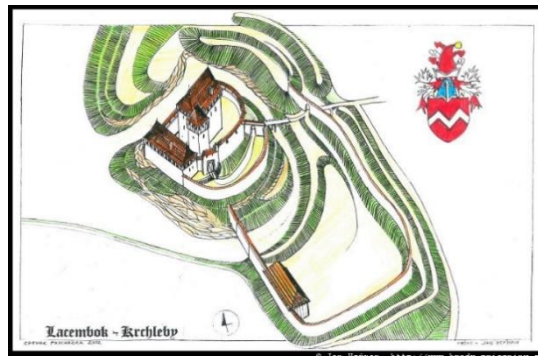
_____

Zastavení č. 4 – Zřícenina hradu Lacembok

Lacembok, který často bývá nazývaný jako Hrádek, byl vystavěn ve 2. polovině 13. století.

4. úkol: Sestav rozstříhané vypravování pověsti tak, aby byla zachována návaznost textu a pověst dávala smysl.

Pokud text správně uspořádáš, vyjde ti jméno prvního známého majitele Staňkova, který byl hodnostářem na dvoře českých králů Václava I. a Přemysla Otakara II. a pravděpodobně sídlil na hrádku Lacembok.

--	--	--	--	--

ze Stancowic

T Když procitla ze spánku, spatřila kolem sebe všude vodu. Sklonila rychle hlavičku k hladině a co spatřila? Krásnou bílou labuť se zlatou korunkou na hlavě. Ulekla se, zasténala a její pláč zněl teskně krajinou. Z hradu vyběhli dvořané a podivili se, když v hradním příkopě uzzeli nařikající labuť. – I pán z hradu vyšel ze svých komnat a když spatřil nevidaný úkaz, ptal se svých rádců, jak se tam mohl tak krásný pták dostat. Ale nedovedli mu dopovědět.

L Ku podivu, pán se na ně nerozhněval, nýbrž okouzlen usedl na hradby, aby vyslechl teskné písně smutného ptáka. Této vhodné chvíle využili zbrojnoši a chtěli děvčátko vysvobodit z vězení. Ale strnuli, když vešli do vězení a děvčátka tam nenalezli. Spěchali k pánovi, aby mu oznámili, co se stalo. S pánem hradu se však stala velká proměna. Jak viděl labuť a jak uslyšel její hlas, rozpomínal se, že ten hlas již někde slyšel a vzpomněl si na svoji dceru.

A Kázal ihned zavolat zbrojnoše a ti mu jen neradi vypravovali, co se stalo. Se slzami v očích mu sdělovali zprávu o smutném konci nešťastné dívky. Pán hradu ale nezplakal, nýbrž radostně vyběhl k vodě a jal s všemožně labuť k sobě lákati. A pták se blíží, v náruč se tulí a pán šťasten zdvihá ho k sobě. Hladil ho a slza jako hrách velká skanula mu na ruku. V tom okamžiku stála před ním jeho dcera a šťastna ze shledání klekla před svým otcem, aby mu vyprávěla, co ji potkalo.

W

Na Hrádku panovaly klid a mrtvo. Pán běhal zakaboněn síněmi a rány dveřmi svědčily o jeho krutosti. Sloužící nemohli uvěřiti, že by i dnes, kdy mu paní hradu dala dceru a **rozžehkala se** se světem, jeho hněv trval. Leč zdálo se, že hněv pánův dnes vyvrcholil. Jeho sen o dědici hradu se rozplynul, a proto nešel se na dceru ani podívat. Chudák malá rostla bez vlídného úsměvu otcova a teplo domova našla jen u služebníků, kteří se jí ujali. Ačkoliv rostla v chudobě, její krása jen tím více vynikala z chudičkových šatiček. Ještě že ty měla! Hůře bylo s obuví, neboť její nožky byly tak maličké, že vypadala směšně ve velkých stěvících, které jí služebné přinesly. Nebylo proto divu, že děvčátko chodilo raději boso.

Otec meškal celé dni na hradech svých sousedů, a když se jednou vrátil a našel děvčátko na nádvoří, myslil si, že nějaká žebračka se na jeho hrad vloudila a kázal jí ve věži uvězniti. Co měli zbrojnoši dělati? Nezbylo jim než poslechnouti. Ale na děvčátko nezapomněli. Tajně mu nosili alespoň chléb a džbán vody, aby ve vězení nezahynulo. Holčička se trápila a zimou zkřehlá se modlila, aby ji Bůh vysvobodil a raději si ji k sobě vzal... Když však zima stále víc dotírala, nerozmýšlela se dlouho a z chleba si počala zhotovovati stěvíčky, aby alespoň od země byla trochu chráněna před zimou. Ale jen stěvíčky zkusila, padla na ni únava, takže usnula.

A jak to s nimi tedy dopadlo?

Dlouho žili šťastně na hradě a přišel čas, že na hrad zavítali princové, aby v okolních lesích hledali rozptýlení v lovu. Proto se ani nikdo nedivil, když jeden spanilý a statný jonák si dívku oblíbil a odvedl si ji na svůj hrad. A nebylo nikoho, kdo by jí toho štěstí nepřál.

(Pověst z knihy *Zkazky z domova*, 1941, upraveno.)

Co v tomto textu znamená rozžehnat se??

5. úkol: Jak se tato pověst nazývá? Doplněním získáš klíč.

O krásné

--	--	--	--	--	--

na Hrádku

Žastavení č. 5 – Vížka II.

Tento rybník byl vybudován staňkovským rybníkářským spolkem už v roce 1972.

6. úkol: Toto místo je útočištěm pro mnoho živočichů. Zkusíme prověřit tvoje znalosti. Přiřaď popis a obrázek k názvu živočicha. Získáš klíč.

Pokud u téhož druhu vypadá samec jinak než samice, říkáme, že se jedná o pohlavní

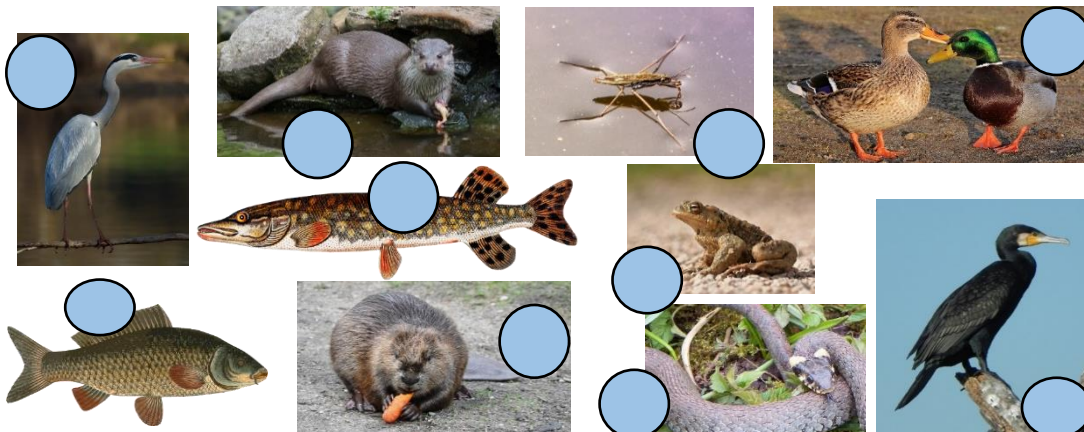
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

						I			
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

1.	Volavka popelavá		Patřím mezi známé sladkovodní dravce a živím se rybami. Líhnu se z jiker a v dospělosti mohu měřit až 1 metr. Moje dlouhé úzké tělo mi pomáhá vystartovat za svojí kořistí jako torpédo.	I
2.	Štika obecná		Se svým hejnem často škodím rybářům. Potápím se a lovím ryby 10–20 cm velké. Jsem pták a poznáš mě podle hákovitého zobáku.	Z
3.	Kachna divoká		Vylučuji jed, který může způsobit vyrážky. Jsem obojživelník. Mám bradavičnatou pokožku.	F
4.	Bobr evropský		Mám dlouhý štíhlý krk a dlouhé nohy a mé tělo je bílošedé. Patřím mezi vodní ptáky. Moji potravu tvoří hlavně ryby, obojživelníci, ale nepohrdnu ani myší.	D
5.	Kapr obecný		Lovím menší hmyz. Žiji na hladinách rybníků, jezer a tůní, kde se udržím díky povrchovému napětí vody. Sama patřím mezi hmyz.	S
6.	Ropucha obecná		Vyhledávám tekoucí i stojaté vody, v jejichž blízkosti hnízdím. Jsem všežravec a na první pohled poznáš, zda jsem samec nebo samička.	M
7.	Kormorán velký		Jsem známá lasicovitá šelma. Patřím mezi savce a velmi dobře plavu. Živím se převážně rybami.	U
8.	Užovka obojková		Rodím živá mláďata. Poznáš mě podle šupinatého ocasu, který mi ve vodě slouží jako kormidlo. Jsem býložravec a stavím si hráze na potocích a řekách.	O
9.	Vydra říční		Jsem všežravec a svou potravu si dokážu vyhrabat ze dna. Proto se mi často říká „vodní prase“. Patřím mezi ryby, které milují stojaté vody.	R
10.	Bruslačka obecná		Přes zimu ulehám k zimnímu spánku. Za hlavou mám typickou kresbu, která vypadá jako obojek. Patřím mezi nejhojnější druh hadů v České republice.	M

Úkol pro rychlíky: Přiřaď název živočicha k obrázku. Do kolečka запиš odpovídající číslo.

Zastavení č. 6 – U křížku

Zde na kopci u křížku se nám nabízí krásný pohled na Staňkov. Pokud se však posadíme na blízkou lavičku, máme výhled na široké pole, kde můžeme zpozorovat různé polní plodiny a plevely. Poznáš, co zde roste?

7. úkol: Pojdme si názvy rostlin rostoucích na poli připomenout. Zahrajte si hru podle návodu.

Hra: Rozdělte se do čtyř náhodných skupin. Z každého družstva zvolte jednoho organizátora.

Organizátoři dostanou seznam rostlin na poli a kartičky. Na kartičkách je vždy z jedné strany obrázek polní plodiny či plevely a z druhé strany je napsaný její název, který slouží ke kontrole. Organizátoři rozmístí v hracím poli kartičky obrázkem nahoru. Kartičky od sebe musí být alespoň 1 m vzdálené. Nedaleko od hrací plochy vyznačí start. Za startovací čáru se seřadí jednotlivé družiny do zástupů.

Cílem hry je získat co nejvíce kartiček.

Popis jednoho hracího kola: Organizátoři stojí nedaleko startu a jejich úkolem je vybrat nějakou z polních plodin a nahlas říct její název. To je signál pro prvního ze zástupu. Vyběhne a hledá obrázek s konkrétní plodinou. Má právo OTOČIT JEN JEDNU KARTIČKU. Vybranou kartičku otočí a přečte si název rostliny. Když otočí nesprávnou kartičku, vrací se k družince, a jestliže kartička ještě nebyla nalezena, vybíhá z týmu druhý. Pokud našel správnou kartičku, nese ji do skupinky a má bod. Hledači z ostatních skupinek se vrací do zástupů.

Pro start druhého kola organizátoři opět vyřknou jeden z názvů rostlin a ti, co jsou v zástupech na řadě, vybíhají.

7. úkol: Zakroužkuj správné názvy rostlin na obrázku. Z písmen ti vyjde klíč k pokladu.

Druhé senoseči se říká

4.	3.	2.	1.	A

1. a) rmen **V**
 b) heřmánek **S**
 c) kopretina **P**

2. a) svazenka **E**
 b) len **A**
 c) zemědým **O**

3. a) řepa **R**
 b) tuřín **L**
 c) celer **T**

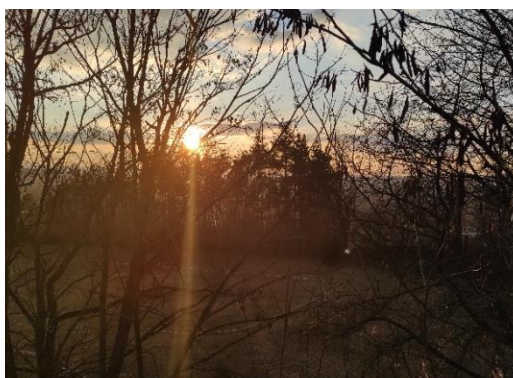
4. a) žito **O**
 b) ječmen **I**
 c) pšenice **K**

Žastavení č. 7 – Na Mastníku

V okolí Staňkova je tento vrch se svojí výškou 431 m. n. m. nejvýše položený. Lidé, kteří chtějí utéct z ruchu města, sem často zavítají a obdivují krásu zdejší přírody. Toto zajímavé místo dokonce vedlo jednoho návštěvníka k tvorbě básně.

Přečti si báseň a splň úkol.

JITRO NA MASTNÍKU

Nad Staňkovem vzklenulo se ranní
rozpačité, milé pousmání.
Jasem zalila se v okamžiku
stínová hra sosen na Mastníku.
Rozespalost ve chvílce se mění
v sytou, pestrou směsku překvapení.
Město, vykoupané v zlaté lázni,
chrámu zvony dojmavě zazní;
pěnkava se se slavíkem přidá,
cvrčka nikdo, nikdo neuhlídá.

(Jos. Biskup, Staňkovsko, 1940, zkráceno.)

8. úkol: Vyhledej slova souznačná a spoj je čarou (nejlépe podle pravítka). V místech, kde vznikly **průsečíky čar**, se nachází písmena, ze kterých složíš další klíč.

rozpačité •										• kostel
okamžik •	B	A	K	C						• světlo
jas •			E	J						• emotivně
chrám •		P	A	L	F	L				• ostýchavé
milé •		K	T	U	V					• borovice
sosny •			L	P	E	P				• chvílka
dojemně •	I		K	A	Z					• příjemné
			D	Š						

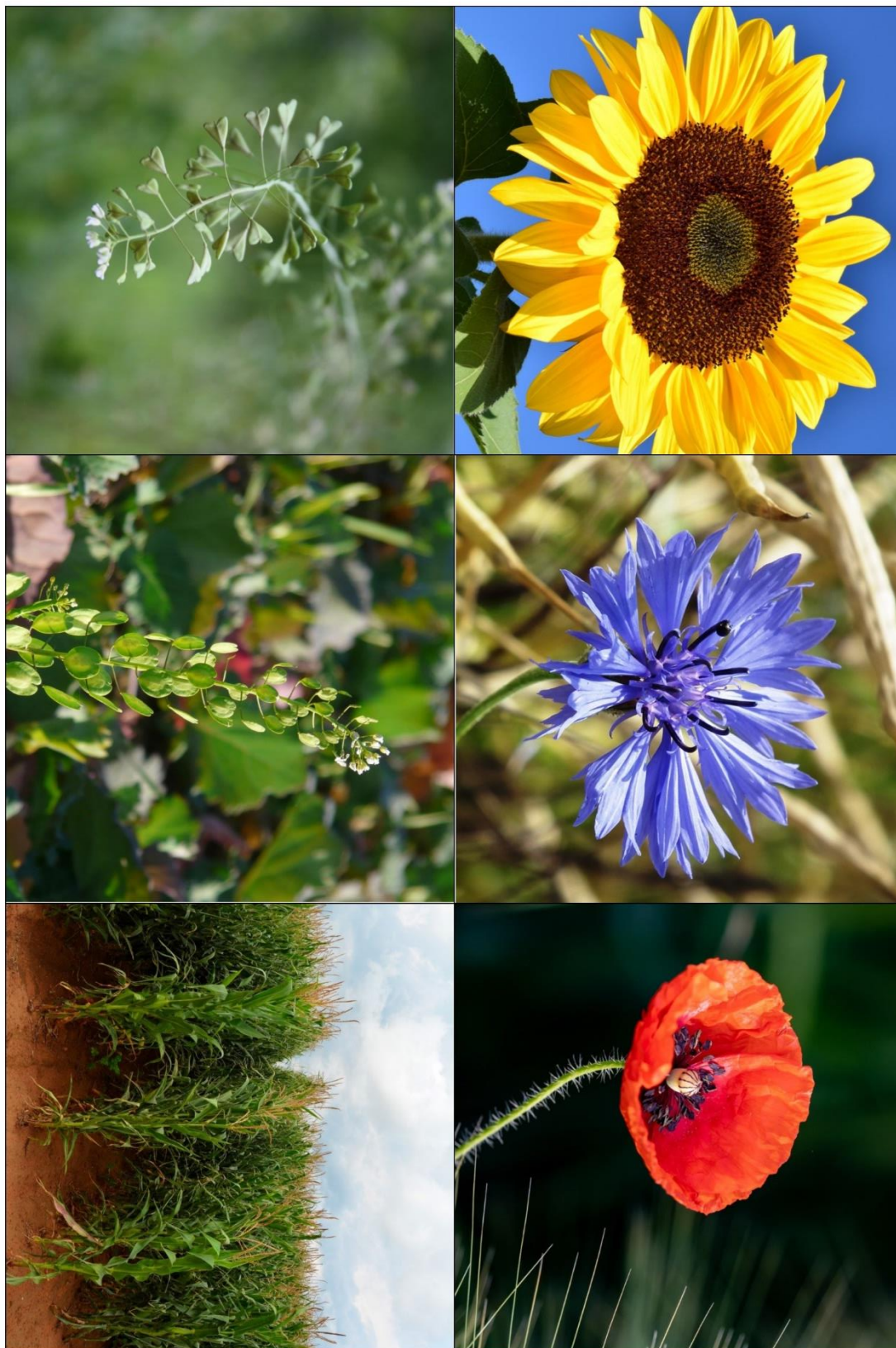

Poslední instrukce, které tě dovedou k pokladu, nalezeš

--	--	--	--	--	--	--

Příloha č. 2

VFTJ cs

<p>SLUNEČNICE ROČNÍ</p>	<p>CHRPA MODRÁ</p>	<p>MÁK VLČÍ</p>
<p>KOKOŠKA PASTUŠÍ TOBOLKA</p>	<p>PENÍZEK ROLNÍ</p>	<p>KUKUŘICE SETÁ</p>

VFTJ CS

PŠENICE SETÁ	JEČMEN SETÝ	ŽITO SETÉ
OVES SETÝ	ŘEPKA OLEJKA	LEN SETÝ

VFTJ CS

MÁK SETÝ	ZEMĚDÝM LÉKAŘSKÝ	SVAZENKA VRATIČOLISTÁ
HEŘMÁNEK LÉKAŘSKÝ	RMEN ROLNÍ	HRÁCH SETÝ

VFTJA cs

LILEK BRAMBOR	ŘEPA CUKROVKA	ŘEPA ČERVENÁ
MIRŘÍK CELER	CHMEL OTÁČIVÝ	CIBULE KUCHYŇSKÁ

Příloha č. 3

Podářilo se vám získat všechny klíče? Pokud ano, nebude pro vás problém získat indicie, které vás dovedou k samotnému pokladu. 😊

